

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Lvdovici Venegas ... Mariale beatissimae virginis variis
conceptibus moralibus illustratum**

Venegas, Luis

Friburgi Brisgoiae, 1624

In annuntiatione beatissimae Mariae virginis

[urn:nbn:de:bsz:31-160454](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-160454)

IN ANNUNTIATIONE BE-
ATISSIMAE MARIAE
VIRGINIS.

Sermo primus.

Pro salutatione Angelica.

AVE MARIA Gratia plena &c: *Luc. 1. cap.* Mira sancti proferunt de salutatione, quâ Gabriel Archangelus æterni Patris filiam, vngeniti filij Dei matrem, & Spiritus Divini Sponsam salutavit. Ad quam extollendam multo sanctorum patrum affirmant, Verbum Divinum in ipsa salutatione carnem ex Maria sanctissima assumpsisse; sic asseverat S. Damianus in sermone de Nativitate Mariæ, vbi dicit, duplex verbum fuisse mundo annuntiatum, quod nec antea prolatum, nec vnquam proferendum erit, alterum est, quod divinus Ioannes tanquam tonitruum filius protulit, sic dicens. *In principio erat verbum. Ioan. 1.* Aliud fuit, quod S. Damianus altissimæ vocis fremitum appellat, nempe salutationis Angelicæ verbum, quo suæ legationi Archangelus

initium dedit his verbis. *Ave gratia plena. Luc. 1.* vbi inquit, Verbi Divini Incarnatio, hominum redemptio, & mundi renovatio includitur. Idem affirmat Nicephorus Calixtus lib. 2. hist. Eccles. cap. 8. existimans Verbum Divinum tunc nostram mortalitatem assumpsisse, cum primum Beatiss. Maria salutationis Angelicæ verba auscultavit. Et vniuersa Ecclesia Græca idem sentit, vt constat ex officio in lucem edito à glorioso Chrysof. vbi sic dicitur. *Gabriele dicente tibi, virgo Ave, tunc incarnatus est omnium Deus.* In eodem sensu intelligit verba salutationis S. Paulus Episcopus Alexandrinus. *Ave gratia plena Dominus tecum.* Id est; Verbum æternum in tuo sanctissimo utero iam per Incarnationem comoratur. Communis tamen sententia sanctorum Patrum est, Verbum Divinum carnem assumpsisse, cum Beatiss. vir-

N 2

golu-

go suam voluntatem aperuit dicens. *Ecce ancilla domini. Luc. 1.* Quid ergo aliud Ecclesie græcæ Patres sua sententiâ conati sunt introducere? non aliud planè nisi salutationem Angelicam laudibus ad cælum vsque extollere conati sunt, cum illa initium nostre reparationis & salutis extiterit, meritò sanè illam sic extulerunt, cum cælestibus palatijs & terrarum orbi lætitiâ & exultationem attulerit, miraculū grande annunciarit & æternum concilium nobis aperuerit, quin & voluntatem virginis attraxit, vt Incarnationi Divini Verbi consensum præberet. Salutatio igitur Angelica verba continet, quibus quæcunque etiam difficilia à sanctissima virgine impetrare poterimus, præcipuè cum de Beatissima Maria dicat Bernardus in sermone de assumptione. Ascendens Maria in altū dabit dona pauperibus, cum nec voluntas nec potestas illi desit, Regina cælorū est, misericors est, ac tandem vnigeniti filij Dei mater, ab illa ergo gratiam postulemus dicentes. Ave Maria.

Missus est Angelus Gabriel.

Omnes festiuiates, quæ per totum anni decursum nostra sancta mater Ecclesia celebrat, inter se habent diversos gradus quoad magnitudinem & excellentiam, licet enim omnes suâ peculiarem præstantiam

& excellentiam habeant ratione sanctitatis quam colunt, illa tamen inter eas excellentior est, quæ maiorem sanctitatem, altiora mysteria & Sacramenta comprehendit. Hinc aperte deduci potest, celebritatem huius diei alias in eminentia & magnitudine longè antecellere, quia inter omnia mysteria præsentis festivitatis Sacramentū diuinius & eminentius est, nihil enim altius in Divino pectore larere potuit, quàm vnio verbi ad nostram humanitatem, ex illa originem ducens, vt indutus carne nostra mortali & passibili, tandem pro peccatoribus mortem turpissimam pateretur. Existimo sanè neque maius neque excellentius opus ex manibus supremi artificis in lucē editum fuisse, neque maioris momenti ac ponderis pro vniversi reparatione. Iste est consensus totius Ecclesie vniversalis, cum hoc mysterium peculiari honore in sacrificio altaris utroque poplite in terram defixo, veneretur, quod tamen in alijs mysterijs non præstat, etiam si sint admiranda ac planè diuina. Est etiam mysterium inter alia difficilius, superans in difficultate intelligentiam supremi Spiritus Angelici. Quod planè indicârunt illi duo supremi Spiritus Angelici, afflatu diuino tanto artificio elaborati, vt ambo defixis oculis propitiatorum intuerentur, ita tamen hærebant illud aspicientes, in quo mysterium incarnationis representabatur, vt silentio

lento potius, demissis capitibus crebra alarum concussione tantum sacramentum celebrarent. Quis tanta erit facultatis, etiam si Angelico polleat ingenio, ut investigare possit, qualiter Deus nostram naturam euekerit, & sibi tam stricto nexu & vinculo in propria persona collocaret, ut id quod dicitur de Deo, dicatur etiam de homine, & id quod de homine dicitur, de Deo etiam cum veritate efferri possit. Quare ratione concedimus Deum nasci, Deum mori, pati, sanguinem effundere, & homo ita Deo coniunctus est, ut de illo verè affirmari possit, ipsum iustificare, gratiam conferre, mortuos suscitare, ex toto rigore iustitiæ satisfacere pro humani generis debito, ex quo apparet, quanta sit huius mysterij super alia præstantia & celsitudo. Tanta equidem est, ut proprio iure sibi vindicaverit nomen operis Dei, in quo conficiendo suum ingenium, omnipotentiam, sapientiam & cætera attributa manifestavit, in quo mirificè micant & splendent. Ita his verbis fatetur Propheta Abacuc. *Audiui auditionem tuam & timui, domine opus tuum in medio annorum tuorum vivifica illud, in medio annorum notum facies. Abacuc. 3.* Quod opus Prophetæ sancte? non aliud nisi opus incarnationis sibi per revelationem manifestatum, quod propter suam eminentiam nomen operis Dei sibi usurpat. *Domine opus tuum in medio annorum vivifica illud.* Ac tutius hoc expres-

sit Propheta David, sic alta voce Deum alloquens. *Excita potentiam tuam & veni. psal. 79.* Illud verbum, *excitata*, denotat excitationem à somno, à quo quis ad aliquod opus efficiendum excitatur. Quomodo ergo propheta sanctus somnolentiæ arguit omnipotentiam divinam? ac si nihil effecisset Deus in creatione ac productione uniuersæ & aliarum creaturarum? Nonne ante diuini verbi Incarnationem produxerat Deus immensitatem Angelorum? tot species & animantium genera? ac perpetuè in suo esse conservauit? qualiter ante incarnationem dormiuisset Deum & quasi nihil effecisse suis verbis manifestat? Optime sanè asseruit Propheta, si ad litteram spiritum attendamus, alia enim diuina opera, si cum opere Incarnationis conferantur, ferè nihil erant, neque ita omnipotentiam diuinam exprimebant. Cum ergo Deus libenter præstet ea quæ à suis amicis postulatur, ita ut videatur astrictus ipsorum voluntati, omnia quæ ipsi placent, concedendo. *Voluntatem timentium se faciet ps. 144.* Mirabile ac planè diuinum opus Incarnationis iuxta sanctorum Patrum vota executioni mandavit, quod non solum suis oculis placuit, sed satisfecit & implevit suum desiderium. *Videbit & saturabitur.* De alijs operibus in molitione uniuersæ fabricatis dicitur in sacris litteris. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.*

na. Gen. 1. Id est, placuerunt optimè diuinæ voluntati, sed non dicitur. *Videbit & saturabitur*; De solo mysterio incarnationis prædicta verba proferri possunt; Quia propter sui eminentiam & sublimitatem non solum placuit, sed implevit etiam & saturavit Divinam voluntatem. Neque solum in hoc opere summus præpotensque dominus suam omnipotentiam ostentavit, sed etiam maximum erga hominem amorem & imensam erga nostram naturam benevolentiam & affectiōem. Ad cuius ponderationem notanda sunt illa verba sponsi, ad nostram naturam tanquã ad suam charissimam sponsam directa. *Cant. 6. Averte oculos tuos à me, quia ipsi me avolare fecerunt.* Insinuat hic sponsus maximum amorem erga suam charissimam sponsam, ided illi præcipit vt abscondat se, neque amplius coram se compareat. Ad cuius intelligentiam adverto, amorem per visum tanquam per secretum ostium cordis nostri latebras occupare, hæc est ianua, per quam tyrannus iste cor vulnerat, & prostratum diuincit, neque obstat amorè in figurã ceu infantis formam obductis oculis effingi, amor enim in principio visum habet perspicacem, in fine verò cæcus est, & amatores cæcos facit, ut ex comuni amoris proloquio constat. *Accipitris oculos, nõ verò canis habet.* Accipiter, cum pullus est, a pertis oculis incedit & nutritur, perspicaci pollet visu, postea verò cum

plumise ornatur, illius cooperiditæ oculi, & tanquam cæcus lumine priuatur, è contra verò canis cæcus nascitur, aliquo temporis intervallo nihil videt, transacto verò novem dierum spatio visum habet acutissimū, amor ergo in figuram accipitris efformandus est, in principio oculos habet perspicaces, per quos amor ingreditur, postea verò cæcus est, neque enim curat prudentū hominum dicta, qui amore alicuius capitur, neque scandala, bonum nomen, famam aut existimationem propriæ personæ, omnia ista cæcutiens conculcat & spernit. Per Davidis oculos ingressus est amor Bersabee. *Viditque mulierem se lavantem. 2. Reg. 11.* In cæcitatem tamen conuersus, ita Prophetam excæcavit, ut nec scandalum, nec peccatum, etiam indicante Propheta Nathan animadverteret. *Quæ cum ita sint, nullis verbis potuit Verbum Diuinum accuratius amorem erga hominem significare quàm prædictis, Averte oculos tuos à me, quia ipsi me avolare fecerunt.* Ac si diceret. Abscondas te sponsa charissima, ne forsitan ex intuitu cor nostrum ita inflammetur, vt præ amoris magnitudine foras extractum, extasin amoris patiatur. *Ipsi me avolare fecerunt.* Alio modo possumus etiam perpendere amorem diuinum erga hominem, siad primam creationem rerum, antequam homo crearetur, oculos mentis convertamus, ita enim Deus ante crea-

tionem

tionem hominis maximo illius amore tenebatur, vt prius aëreum corpus in illius similitudinem effinxit, vt postea ad illius normam hominem produceret, ne aliquando sine hominis consideratione & contemplatione otiosus existeret. Ita affirmat doctissimus Tertullianus in libro à se edito de resurrectione carnis, quem refert, & in hoc sensu explicat Gregorius Nazianzenus in sermone Epiphaniæ, & S. Ambr. de fide orthodoxa cap. 8. Et Diuus Basilus in hoc sensu explicat illum locum Geneleos. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Genesi. 1.* In cuius explicatione affirmat secundum animam hominem esse creatum ad similitudinem Dei, in tribus potentijs quibus præditus est, memoria, intellectu & voluntate, quibus Deo simillimus existit, quoad corpus verò dicitur homo ad similitudinem Dei conditus, non quia in Deo corpus reperiatur, sed quia à principio creationis rerum corpus aëreum efformavit, ad cuius normam & similitudinem corpus primi nostri parentis produxit. Quod maximè exaltat amorem Dei erga hominem, cum in prima rerum molitione ex maximo amore & affectu erga hanc creaturam, ut illam pulcherrimè elaboratam in lucem ederet, primò quasi carbone depinxit, tum ut in aliquo ad hominem spectante occuparetur, tum etiam ut hanc pulcherrimam creaturam

hominis maiori ingenio & arte elaboraret, tum tertio vt creaturam hominis saltim carbone adumbratam haberet, in quam oculos defigeret. Si hoc Deus in signum amoris etiam ante productionem hominis effecit, quid non faciet post illius creationem illum intuendo & contemplando? *Audendum est* (inquit Dionysius) *& hoc pro veritate dicere, quod Deus ex vi charitatis extasin passus est.* hoc est, extra se ipsum fuit, hæc enim est vis amoris, ut extra propriam naturam educat & in aliū per amorem transformet. Quid gallinam ex propria natura timidam in aquilam convertit, ut pullos suos defendat & tueatur? quid ovem in leonem transformat? non aliud nisi amor, cuius vis tanta est, ut vnam creaturam in aliam commutet. Quicumque ergo Deum immensum, impassibilem, per Incarnationem passibilem, morientem & affixum cruci, ac summam bonitatem in forma peccatoris considerat, nonne cum Dionysio exclamabit, *Deum ex vi charitatis extasin passum fuisse?* Videtur sanè Deum ex amore hominis extra se ipsum fuisse, & propriam naturam, vt vis amoris postulat in hominis naturam commutasse; Tanto enim fædere naturam humanam per Incarnationem sibi coniunxit & vnivit, vt nunquam, neq; per mortem, neq; per vitam illam reliquerit, vt magis vis amoris splenderet & eluceret. Sanctus Dionysius lib,

lib. 1. de divinis nominibus cap. 4. asseruit, amorem esse vinculum & nexum indissolubilem, quo amici strictissimè inter se connectuntur & copulatur, ita ut si possibile foret, ex duobus vnum individuum resultaret. Vnde orta est illa fabula, quam Plato finxit de duobus amicis, qui se ipsos tenerrimo & firmissimo amore diligebant, casu enim in Vulcanum fabricorum Deum inciderunt, qui obviam illis factus, ex animi liberalitate officia offerens, ut aliud beneficium ab eo postularent, per se & suos intimavit; illi mutuo sui amore & benevolentia capti, à Vulcano postularunt, ut ex utroque (cùm eminenti fabricorum ferrariorum arte polleret) vnam personam conficeret, ut sic sui amoris finem assequerentur, scilicet nexum & unitatem possibilem, non solum voluntatis, sed etiam animi & corporis. Tanta est vis amoris & huius nexus indissolubilis, Hinc apertè cõstabit efficacia amoris divini, homini per Incarnationem manifestati; si enim nexus & unio amorem & benevolentiam indicant, cùm Verbum Diuinum ita fuerit nostrè humanitati per Incarnationem devinctum, & strictissimis vinculis connexum, talis unio maximum Dei erga hominem amorem demonstrabit! Fuit equidem maior unio unione illà intercedente inter animam & corpus, licet enim hæc tanta sit, vt ex duplici natura tam distante, vnus homo coale-

scat, maior tamen intercedit unio inter verbum & humanitatem, cùm istæ duæ naturæ, divina & humana infinito intervallo inter se distent, quo non obstante vnum suppositum ex utraque natura resultat. *Non duo tamen, sed vnus est &c. Symb. Arhan.* Deinde, licet tâta sit unio inter animam & corpus, morte tamen interveniente, hõinis unio dissoluitur & perit: At unio verbi ad humanitatem neq; vivente neq; mortuo Christo dissoluta est, aut dissolvi unquã poterit, tanta enim fuit huius uniois vis & efficacia, ut neque animam ad inferos descendentem, neque emortuum corpus, quod in cruce pendebat, aliquando deseruerit divinitas. *Quod semel assumpsit, nunquam dimisit.* Ad hanc unionem manifestandam & nunciandam hominibus mittitur ad Virginem Archangelus Gabriel, *Missus est Angelus Gabriel à Deo.* Proprio nomine supremus iste Spiritus ac Cælestis Paranimphus Sacro Sanctum mysterium Incarnationis prædicat ac manifestat. Quia, *Gabriel*, duo significat: primò Deum hominem indicat, secundò fortitudinem Dei exprimit, & utraque significatione Incarnationis mysterium, quod denuntiat, etiam apertè manifestat, hæc sunt insignia, quibus cælestia palatia tanquam propriam patriam ostendit. Olim gentilium legati cùm sua legatione fungebantur, insignibus propriæ nationis exornari consueverant, Romani defe-

deserebant aquilas, Cythæ fulmina, Pertæ arcu & sagittis utebantur: ita Cælestis iste paranympus, Cælesti etiam legatione fungens, proprijs suæ patriæ insignibus fulget & splendet, vocatur enim *Gabriel*, quod nomen, insignia cælestia ac planè divina exprimit. Deitatem scilicet & humanitatem, quæ duo patriæ Cælestis insignia præ se ferunt. Et hinc oritur secundū in signe scilicet, *fortitudo Dei*, his fulget & micat cælestis iste paranympus. Ad cuius confirmationem rem notatu dignissimā referā, quam narrat sacrosanctum Concilium Nicensum secundū celebratum actione 4. & citantur pro hac historia. Stephanus Diaconus, & sanctus Martyr Procopius. Accidit aliquando ut quidam bonus vir Mearinus nuncupatus, cuiusdam sculptori gentili qui Marcus vocabatur, præciperet, ut sibi crucē conficeret, qua confecta & elaborata, in ea miraculosè tres figuræ cōparuere, in medio crucis effigies Christi Crucifixi cōparuit, cui⁹ titulus erat *Emanuel*. In altera parte pulcherrima quædam figura visēbatur, hac notata in scriptione *Michael*. In alia verò elegantissima effigies enituit, hac nuncupatione designata *Gabriel* Quas figuras, cum gentilis sculptor animaduertisset, delere iterum suæ artis instrumentis conatus est, sed frustra laboravit, quia in suæ audaciæ pœnam vtraq; manus emarcuit. Prædicta historia mysterium grande, & diuinam planè significa-

tionem nostro proposito inferuentem continet. Imagine enim Christi crucifixi, Spiritus Diuinus voluit gentili manifestare, Christum affixum cruci non solum hominem esse, sed etiam verum Deum, ut indicat illa vox, *Emanuel*, quæ significat *nobiscum Deus*. Ad latus eminebat sanctus Michael, cuius nomē significat, *Quis sicut Deus*, ut gentili ostenderetur, quod licet Christus Redemptor noster cruci affix⁹ imbecillis & omnino debilis videretur, tantā tamen fortitudine præditus erat, ut in sui sanguinis virtute, beati Angeli dæmones devicerint & superaverint: Ex alio latere sanctus Gabriel apparebat, suo nomine manifestans, Christū cruci affixum non solū hominē, ut ex externa forma iudicari posset, sed etiam verum Deum existimandum esse, cuius ipse legatus existeret, id proprio Gabrielis nomine significans, cum Deum & hominem exprimat, ex quo oritur, ut dixi, secundā nominis significatio, scilicet *fortitudo Dei*, quæ in hoc mysterio apertè ostenditur & declaratur. Neque ad huius confirmationem necessarium est in memoriam reuocare insignes victorias, quas verus Deus & homo contra dæmonem reportavit, quas spiritu prophetico prædixit optimè, & explicuit Propheta Habacuc. *Deus ab austro veniet: & sanctus de monte pharan. Aperuit cælos gloria eius. &c. Splendor eius ut lux erit: cornua in manibus eius, ibi abscondita est for-*

fortitudo eius, cap. 3. Prætereo etiam victorias huius supremi Spiritus Angelici, huius mysterij cœlestis Paranympsi, de quo refert sanctus Basilius, ipsum cū Angelo paradisi vi spiritu aliu brachiorum decertasse, & ipsum, cū Gabriel esset superioris Hierarchia, devicisse, erat enim Seraphin, Angelus vero ad custodiam paradisi deputatus, erat Cherubin, istum ergo devincens, arborem vetitam, quæ causa fuit nostræ ruinæ & perditionis foras ex medio paradisi extraxit, & Hierosolymam detulit, cui postea non sine divino mysterio Christus affixus fuit, *vt sic qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur.* Hic ergo cœlestis Spiritus Gabriel è cœlo ad virginem mittitur ad prænuntiandum mysterium Incarnationis. *Ad virginem desponsatam Ioseph.* In quo voluit etiam Deus sui brachii vires, & supremam potentiam contra dæmonem in operatione huius mysterij patefacere & aperire, cū mulier, quæ ex propria natura timida & debilis est, illius caput conftegerit & comminuerit, hoc eventu sine dubio maximo pudore & ignominia affectus est Lucifer, cū videat se manibus fæmineis devastatum ac planè emortuum, quod sanè ignominiosum est, ac si aliquis in medijs plateis baculo arundineo percussus interiret. Refertur in sacris litteris: in libro Iudicam cap. 9, ambitiosum & superbū Abimelech, qui ex inordinato appetitu regnandi septua-

ginta fratres suos interfecerat, cū arcem, quam expugnabat, igne succederet, demisso fæmineis manibus lapide, capite illius ac cerebro confRACTO ac comminuto, miserrimè percussum fuisse, qui sese sic lethaliter vulneratum à fœmina animadvertens, famulum suum sic affatus est: *Eva-gina gladium tuum, & percutite me, nè forte dicatur quod à femina interfectus sim. Iud. 9.* non mortem, sed ortam ignominiam ex nece manibus fæminæ causatā, pertimescebat. Quæ historia ad vivum exprimit id, quod dæmoni mediante fœmina in Sacrosancto Incarnationis mysterio accidit, à fœmina enim percussus, ut alter Abimelech baculo arundineo, confRACTO cerebro turpissimè occubuit ac superatus est, in quo Deus suam potentiam efficacissimè contra dæmonem ostentavit. *Ad Virginem desponsatam viro &c.* Et ingressus Angelus ad eam dixit. Notanda sunt illa verba. *Et ingressus.* Ex quibus apertè colligitur Beatissimam Virginem intra sui cubiculi & oratorii secreta latentem à Angelo inventam fuisse, nihil enim ad virginitatem servandā convenientius, quā secreto loco consortia hominum evitare. Quid vnicam Israelis filiam defœdavit, vt pretiosissimum virginitatis monile etiam per vim perderet? non aliud nisi libertas quæ domum egressa est; Voluit enim civitatem Sichen & illius ornatum per-lustrate, sed illius regionis & patriæ

Rex

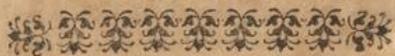
Rex captam, & per vim oppressam deflorauit. Quod attentè perpendens Sanctus Ambrosius, asseruit, virgines nunquam sine matris comitatu extradomum permittendas fore, vt zelo illius ac centum oculis circumspiciantur, quin & addit S. Ambrosius. *Ipsa quoque ad Ecclesiam progressior arrior sit*; Si ex illa aliquod periculum imminere possit. Medicinæ princeps Galenus interrogat, quare fæminæ, cum ita alienis bonis & perfectionibus inuideant, barbam, quæ ad perfectionem & decorem hominis, & ad inclementias temporum sustinendas spectat, non à Deo enixè postulauerint ac impetrârunt. Respondet doctissimus Galenus. *Quia sub tecto maximam vitæ partem transigere debent.* Ideo barbâ non egent, vt se à frigore & ab alijs temporum incommoditatibus tueantur. Fæminæ, si graves & honestæ sunt, nulla ratione debent viris innotescere. S. Gregorius illas existimauit honestiores fæminas, quas mares minimè norunt, istæ dignæ sunt ut laudibus ad cælum vsque extollantur; Ideo Angelus Beatiss. Virginem in suo oratorio, à conspectu virorum occultatam inuenit. Nec mirum, quia fuit altera veteris testamenti arca, cortinis vndique tecta & obferata, columba planè diuina, quæ plumis exornata, ex huius sæculi fluctibus ad cælestia palatia evolauit, hortus etiam conclusus, & fons signatus, vbi fructus à solo Deo depromen-

di & degustandi erant. *Aue Gratia plena dominus tecum.* Luc. 1. Non laudat Angelus B. Virginem de externis bonis naturæ, de regum profapia, & eximia illius pulchritudine, sed solum de internis gratiæ bonis; cum enim sit cælestis patriæ aulicus, vbi nec profapia regum, nec externa venustas, aut pulchritudo aliquid valent, sed solum interna animæ pulchritudo per gratiam, ideo hoc titulo eam salutat & honorat. Ita etiam sponsus in canticis, nō eam de externa, sed interna animi pulchritudine laudauit. *Caput tuum sicut carmelus.* Cant. cap. 7. Per caput sponse, & cuiusuis animæ sanctæ, intelligitur illius animæ; in peccatore verò è conuerso accidit, animâ enim non vitur tanquã capite, sed loco pedum vsurpans, eam deprimit & conculcat, è contra verò iustus eam pro capite effert & honorat. Ideo sicut mons Carmelus pulcherrimis arboribus & fructibus abundabat; ita anima iusti cælestibus diuitiis referta est, peccator verò proprium corpus tanquã caput æstimat, ideo peccatores & abundantes à sæculo obtinuerunt diuitias, vt corpus suum splendidissimis vestibus & plumis exornarent. *Caput tuum vt carmelus.* Ista externa bona, non sunt illa quæ animâ ditant, quod etiam philosophi gentiles solo lumine naturali ducti intellexerunt, neque enim beatitudinem in istis bonis externis, caducis & perituris constituerunt, ne-

O 2 que

que reges & imperatores potentissimi solâ bonorum copiâ & affluentia beati fuerunt. De quodam extremo & ditissimo imperatore refertur, nempe ex his tantum quæ somniavit, illius pacem fuisse turbatam. De alio rege Ierusalem dicitur, ex solo pedum dolore omnem iucunditatem & letitiam amisisse. Rex David potentissimus nullo vestium aut pellium pretiosissimo vestitu calefieri potuit; Ideo prædicta bona coram Deo pro nihilo habentur, neque alicuius momenti sunt, sola gratia, quæ homo fit particeps divinæ naturæ, cælum & terram & omnes creaturas antecellit, quam tamen homo per peccatum mortale perdit & conculcat. Virgo ergo sanctissima gratia plena & referta erat: intellectus illius sanctissimis considerationibus, & voluntas ardentissimis desideriis æstuabat, oculi illius mundiores turturis, auditus divinis verbis impletus, manus illius distillabant myrrhâ, pulcherrima in calceamentis, cor illius templum Spiritus Sancti. Si filii sanctissimæ virginis sumus, in hoc illam imitari tenemur: in prompta ad Deum voluntate, ut ei in omnibus pareat & obediat: in pedibus, ut nostri ad illius normam dirigantur in viam pacis. *Aue gratia plena Dominus tecum Luc. 1.* Veteres depinxerunt Dianam, & tanquam Deam & virginem pulcherrimam effinxerunt, quæ ita fortunata & felix erat, ut super præta virentia

sedens, ros è cælo elapsus, in proprio gremio in purissimum aurum conuertebatur. O virgo sacratissima, cui, sicut tibi, Divæ titulus congruentis convenire poterit? quæ cum inter lilia convallium resideres, matutini rosis infinita fermè grana ad tuum gremium è cælo elapsa sunt, fortunatior & felicitior Dianâ, quia consensu præstito, in maiorem generis humani fortunam & felicitatem, grana rosis in purissimum diunitatis aurum commutabis, quo in hac vita per Gratiâ, & in alia per gloriam abundemus, quam mihi & vobis præstare dignetur Iesus Christus, Amen.

Sermo Secundus

PRO SALVTATIONE
Angelica.

OMNES Christi fideles hodierna luce, cum tota Trinitas Sanctissima æternum suum consilium, de pace inter peccatores & Deum per Incarnationem firmada, executioni mandavit, certo quodam iure gratiam & amicitiam Divinam nobis vendicamus & exposcimus, quia ex parte nostra Beatissimam Mariam habemus, apud quam thesaurus gratiæ depositus est, quæ ita hoc pretiosissi-

tiōssimo thesauro ditata est, vt Angelus eam gratia plenam, & apud Deum gratiam inuenisse, testatus sit: ac si diceret. Gratiam, quā plenissimē referata & illustrissimē decorata es, non ex propria substantia & diuitijs comparāsti; quia nulla merita æquale gratiæ pretium efficere possunt; neque etiam ex propria profapia derivata est, quia ex illa, non nisi culpa derivari potuit: Tanta tamē fuit tua fortuna & felicitas, vt gratiam apud Deum inuenires, quā Adam & Eva non solum pro se, sed etiam pro alijs perdidērunt; Tu vero pro illis & pro alijs retinuisti & inuēisti, ac consequenter, illis, in quibus antea erat, reddere debes. Diuina ergo & sanctissimi. Maria, quæ tot gratiæ diuitijs locupletata es, nobiscum generoso animo et liberaliter distribue. Et quia existimo, nulla verba efficaciora esse ad impetrandum quod Postulamus, illis, quibus Angelus eam salutavit, & initium nostræ salutis dedit, ex ore Angeli eadem verba usurpemus, dicentes Ave Maria.

Missus est Angelus Gabriel, Lucæ 1.

CVM Christus Redemptor noster loqueretur phariseis de Patriarchâ Abraham, inter alia hæc effatus est. *Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum, vidit & gavisus est.*

Ioan. 8. In quo loco tria sunt difficulta, quæ petunt explicationem. Primum est: quænam fuerit dies ista Christi nostri saluatoris, quam videre summo opere desideravit Patriarcha Abraham. Secundum, quando tam felicem diem aspexerit. Tertium, qualiter huius diei intuitu exultauerit. Quantū ad primū, conveniunt Sanctus Chrysos. & alii Doctores sancti in explicatione huius loci, diē istam illam fuisse, quā Christus mortuus fuit; Sed ad nostrum propositum magis spectat explicatio, quam affert S. Aug. asserens diem Christi fuisse diem suæ incarnationis, quando Verbum nostram carnem & humanitatem assumpsit, ex hac omnes alia suū exordium & principium sumserunt. Prima die, quā vniuersum fuit conditum, simul creauit Deus lucem & tenebras. *Et factus est mane & vespere dies vnus. Gen. 1.* Ac si diceret S. S. ex nocte & ex die simul facta est prima dies naturalis. Ita similiter prima Christi dies, quæ verè illius dies appellari potest, tunc formata est, quando Cœlestis ac diuina lux Verbi Divini cū tenebris nostræ humanitatis, ac simul aurora virginei vteri coniuncta fuit. Tandem dies Christi, quæ propriè dies eius nuncupari potest, dies est suæ generationis & conceptionis temporaneæ; Nā loquendo de æternâ Christi generatione, ea ineffabilis generatio, diem non habuit, sicut nec principium, nec finem.

finem. Quando ergo Abraham diem predictam aspexit, & illi in figura & spiritu representata fuit? Sanctus Theodoretus affirmat, id planè accidisse, cum illi præcepit Dominus vt egrederetur de terrâ suâ, de domo ac propria cognatione, vt in Egyptû & ad Cananæos migraret; Tunc diem redemptoris agnouit, tunc enim Verbum Diuinum in mundo peregrinans, ac alienâ peregrini veste indutû inter Egyptios & Cananæos conspexit. Sanctus Gregorius censet, tunc diem istum in figura Abrahæ fuisse representatum, cum tres Angelos suâ domum ingresses vidit, ex quibus vnum hospitio excepit & adorauit, tunc Christi diem agnouit, licet enim videret tres diuinas personas domum & familiam suam ingredienti, vt ex illa Incarnationis mysterium operarentur, vnâ tamen illarum in hospitio mansuram, & nostrâ carne induendam, diuino Spiritu consequutus est. Existimat etiam idem sanctus Abrahamum illum diem felicissimum vidisse, quando per Angelos certò cognouit, ex suâ vxore Sara, licet iam senio confecta, filium habiturum, tunc enim illam fortunatissimam diem aspexit, cum Virgo quædam non ex virili semine, sed afflatu Spiritus diuini paritura erat filium, in quo omnes gentes benedicendæ essent. Alij dicunt, tunc diem Christi cognovisse, cum Isaac ablaçtatus & à maternis vberibus

separatus fuit, vt duriorib⁹ cibis vteretur, tunc eximiâ iucunditate perfusus Sanctus Patriarcha, omnes ad cõuiuû inuitauit, illa die cognouit, qualiter æternus Isaac, vnicus patris æterni filius, vberibus paternis relictis, in hæc terrarû sola descensus esset, vt terrestri & crasso peccatorum cibo vesceretur. Sed inter has omnes explicationes illa mihi magis placet, quam alij sanctorum Patrum adhibent. Aiuunt enim sanctum Patriarcham aliquo modo dubitasse, an forsitan, Deus impleturus esset ea omnia, quæ sibi promiserat, & præcipuè se futurum esse patrè multarum gentium, vt ergo illum de his omnibus certiorum faceret, præcepit illi vt vitulum, arietem & oues aliquas mactaret, & in duas portiones diuideret, ac inter se coniungeret, quod cum fecisset Abraham, ignis globum rotundâ formâ confectum, & coopertû animaduertit, qui inter duos carnis cumulos præteriens, nec laesit, nec combussit. Hic representatus fuit sancto Patriarchæ ignis ille diuinus, qui semper in diuino pectore ardet, nec vnquam extinguitur, cum in medio carnis nostræ mortalitatis, à virgineo vtero circumdatus, sine vlla carnis læsione aut fæore aliquo, potius nostram carnem puriorem & splendidiorem reddidit, imo illam emortuam iuueniens, suo calore fouens diuinam planè vitam contulit, quæ, cum in spiritu vidisset Abraham, de præ-

de promissionibus diuinis omninò certus fuit. *Vidit & gauisus est.* Et meritò exultauit. cum iam spei & desideriorum impletum finem, & sui amoris præmium animadvertisset. Hanc ergò iucundissimam diem, si sanctus Patriarcha olim à longè conspexit, hodie iuxta & in propriâ familia, virginem ex suâ propriâ profapiâ, & ex Dauidis domo regiâ descendentem intuetur: Et si Abraham prænuntium huius diei Angelum in formâ pauperis peregrini suscepit; hodie beatissima virgo in gloriosâ & splendidissimâ formâ Angelum cernit, Abraham Angelum adorauit, Angelus verò mysterij Incarnationis paranymphus Beatiss. virginem adorat, ac tanquam propriam dominam & principis fam veneratur. Quando Sâsonis parentes audiêrunt ab Angelo filium talem habituros, qui suum populû à tyrannide phylistinorum liberaret, in huius beneficii gratitudinè, ipsûm proni super terram adorârunt, & illi sacrificium offerre vouerunt. E contra in præsentiarû accidit, nam Archangelus Gabriel ipsam, cui inaudita nova prænuntiat, ita reueretur & adorât, vt præclarissimum titulû nunquâ alteri, neq; reginæ nec imperatrici collatû, Beatiss. virgini in signû maximæ reuerentiæ impertiuert sit. *Ave gratia plena.* Ac si diceret. gaude gratia plena, Quia Deus suæ sapientiæ librû euoluês, nullâ suæ sapientiæ imaginè illustriorem, nec pulchriore creatu-

ram inuenit. *Ave gratia plena.* Supermus artifex varia ac selectissima vasa gratia plena in quacunque mûdi atate confecit, sed omnia semper nescio quam vacuitatem, tenuerunt, tu sanctiss. Maria plenitudine gratiæ tuæ implesti ac declarâsti, diadema ex proprio sanguine & carne elaboratum vero Salomoni præstitisti. Infortunatum planè ante tuum aduentum jacebat vniuersum, tu pro ipso fortunam omnè attulisti, ideo te gratiâ plenam appello. *Ave gratia plena.* Olim pro libertate populi Iudaici Moyses & Aaron & Maria soror eius laborârunt, sed pro humani generis reparatione Deus & homo & Maria sanctissima patrocinium egerunt, Ideo te tali titulo saluto. *Ave gratia plena. Ecce concipies.* His verbis Archangelus Gabriel consensum Beatiss. Virginis postulat, vt ipsa volente, in suo vtero tota sanctiss. Triades ineffabile mysterium Incarnationis operetur. Res sanè admiratione dignissima, quodd Diuini verbi conceptio, cuius celsitudo & eminentia intellectum supremi spiritus superat, à consensu vnius pauperulæ virginis dependeat. Videtur mihi quodd si Zorobabel, Regis Ciri aulicus, hoc animaduertisset, maiori affectu suam sententiam & iudicium protulisset, quo cæteros prudentiâ & iudicio ac præmio anteveniret. Quadam enim die, cum Imperator parum quiesceret, tres illius famuli inter se
iuxta

iuxta eius cameram concertarunt ac præmia statuerunt, quæ nam esset res fortior in mundo, inter se disceptantes. Primus asseruit, vinum esse fortissimum, cum iudicium hominis & regum euertat. Secundus Regem esse fortiorem affirmavit, cum omnia sub illius potestate constituantur, vita, honor, & res familiaris, & omnia quæ sub cælo sunt. Tertius vero mulierem rege esse fortiorem, veritatem tamen omnia prædicta superare statuit. Et quod femina, Regem in fortitudine excedat, apertè probavit, cum ipsa regem generet, indulsio vestiat, exhilaret, & conuersatione sua ita recreet, vt omnium, etiam proprii parentis obliuiscatur, in gremio illius decumbat, manibus faciem demulcat, ac coronam capitis deponat, si ipsa rideat, aut contristetur, ipse etiam rex mestitiam aut hilaritatem ostendat. Quæ cum proponeret Zorobabel hærebant omnes, & præ admiratione se inuicem intuentes stupebant. Sed si hodie in pauperula Mariæ sanctiss. domo morarentur, & patriæ cælestis aulicum auscultarent, qui ex parte Dei instantè virginis consensum postulat, vt in suo utero totius vniuersi Regem & Dominum concipiat, ac ex propria & purissima carne indulsium mundissimum conficiat, quin & propria Regis corona, vt pote titulo Matris Dei exornari, præ admirationis magnitudine magis hererèt, præcipuè cum cernerent ipsam verita-

tem, ex nutu tamen & consensu virginis pendentem, vincere. *Quomodo fiet istud?* Solum detenta fuit Beatiss. virgo, ne statim consensum præberet, quia impossibile esse virginitatem cum maternitate existimabat. Sed quæ alia inter feminas reperiretur, quæ non statim maternitatem Dei acceptaret, etiam non spectata virginitate? Beatiss. tamen & sanctissima virgo tanti suam virginitatem æstimavit, vt non statim in infinitam Matris Dei dignitatem consenserit. Non quidem spreuit & reiecit, sanctissima tamen & honestissima suspitione timida detenta fuit, ne forsitan propter maternitatem inestimabilem virginitatis & integritatis thesaurum amitteret, quare Matris Dei dignitatem non denegavit, petiit tamen qualiter cum virginitate coherere posset. Meritò de Virginitate celebratur Ioseph, cum proprium pallium manibus suæ dominæ apprehensum, eisdem inhaerentem reliquerit, vt integritatem & virginitatem tueretur. Multum etiam præstitit Susanna, cum famam & vitam spernens suam virginitatem viriliter amplexa est: sed hæc omnia integritas & virginitas Beatiss. Mariæ longo intervallo superat, ita enim puritatis dotem æstimavit, vt etiam suprema Matris Dei dignitate spontè oblata, consensum & voluntatem cohibeat, mente interim & cogitatione secum deliberans, an id cum virginitatis iactura ac-

ra ac-

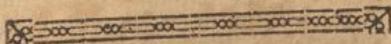
necessariū foret virgineum tui vteri
cælū disrumpi, id oñs spiritus Ange-
lici, Patriarchę & prophete, enixè po-
stularēt, ne tāto bono careret vniuer-
sum, sine tanto tamen detrimento cõ-
sensū præbere poteris; Quia cælestia
corpora nõ adeo incorruptibilia per-
sistūt ex divina penetratione per eos,
atq; virginalis vterus ex Diuini verbi
penetratione, vt ex tuo vtero nostram
humanitatē induat. Salomon sapien-
tissimus inter alia, quę ipsum latebāt,
vnū erat *via aquile in celo*, quę nec sig-
nari nec animaduerti potest. Vbi sic in-
quit Rupert. Cælestis illa, ac regia Ver-
bi Diuini aquila sic vterū virginis pe-
netrauit ac pertransiuit, vt null⁹, etiā-
si Salomonē in sapientia superet, sig-
num aliquod aut vestigiū animadver-
tere possit, quo maternitatem distin-
guat cum nota virginittatis, ita enim
mater est, ac si virgo non existeret, &
ita virginitate micat & splendet, ac si
mater nõ esset. *In splendoribus sanctorū
ex vtero ante luciferū genui te. Psal. 109.*
Alii vertūt. *In splendoribus sanctitatis*
quia nulla beatorū anima ita Deo plea-
na exitit aliquando, atq; virgineus v-
terus in instanti cõceptionis verbi, a-
liā tenebras & obscuritatem in vtero
patiūtur, cum cõcipiunt, sed virgine-
us vterus Marię in splendorib. sanctita-
tis. *Spiritus sanctus superuenit in te. & vir-
tus altissimi obumbrabit tibi. Lu. 1.* Volēs
Angelus virgini satisfacere circa ex-
ortū dubiū de maternitate sine iactura
virginitatis, Spiritus Diuini infini-

tam potētiam pro causa reddidit. Pos-
sumus tamen, licet balbutiendo illius
interrogationi satisfacere, Forsitan sic
fiet Beatiss. & purissima Maria, eo mo-
do quo Deus initio mundi primum ho-
minem efformauit, in primis illum om-
nibus suis membris distinxit, dein-
de emortua membra, afflatu diuino ac
vitali viuificauit, & *inspirauit in faciem
eius spiraculū vite. Gen. 2. cap.* Hoc affla-
tu mirabili animam, vitam & sensus,
ac eximiam pulchritudinem homini
concessit, & liberaliter communicauit;
sic ergo ex te sola, & ex tuo purissimo
sanguine humana natura integra, ex-
corpore & anima à Deo optimo & ma-
ximo mirā quadem arte extruetur,
quā quidem extructa & elaborata, vni-
uersā Trinitas suā omnipotentia brachium
extendens, non animam, sicut in
prima hominis molitione, sed secun-
dam ex personis Diuinis, tota cælesti
curia admirante, nostræ naturæ per ve-
ram & realem vnionem communica-
uit, vt sicut ex anima & corpore vna
persona resultat, ita ex verbo & huma-
nitate vna Christi persona coalescat.
Quemadmodum etiam ex vnione ani-
mæ ad corpus, nec anima torpet aut
sordescit, nec corpus in animam con-
uertitur, sed impermixtum ordinem
obseruat: ita Verbum Diuinum nec
vilescit ex humilitate nostræ humani-
tatis, neque ipsa in diuinitatem con-
uertitur; sic Trinitas Deifica materni-
tatem simul cum virginitate copula-
uit. Vel forsitan sic fiet, eo modo, quo
Moabi-

Moabitibus ac Machabæis accidit, cum enim à suis hostibus oppressi essent, ignem sanctuarii, qui semper in templo ardebat, usurpârunt, atq; in profundû & latentem puteû sub aquis absconderunt, vbi coloré aquæ crystallinæ & pellucidæ induit, ita tamen propriam ignis naturam sub crystallinis secreti putei aquis retinuit, vt effusa super sacrificiis aqua, ac si solus ignis foret, omnia deua stabat & cõburebat; sic ergo vniuersum hominum genus, nostrorû hostium incurisibus ita periclitatur, vt ad illius reparatione necessarium prorsus sit, vt ignis sanctuarii, verbum, inquam, Diuinum æterni patris filius se ipsum intra tui vteri penetralia, & secreta abscondat, & sic aqua congelata ac crystallinæ formam assumat, humanitatē, inquam, purissimam ac pulcherrimam, ita vt, licet Verbum Diuinum aquæ formā & hominis naturam sibi vniat, ignis tamē naturam non mutabit, sicut & aqua suam naturam conseruauit, humana & diuina natura in eadem verbi persona, sine confusione aut permixtione cõsistentib⁹. Vel sic fiet. Tempore Elisei tanta fontibus amaritudo inerat, vt vix præ amaritudine aque fontiu degustari possent, ideo illius provincie homines ad sanctum virum accurretes, dulces aquas postularunt, Eliseus vas aliquod novum deportari iussit, in quo nullus unquam liquor contētus fuisset, atq; intra parvū aque & salis pugillū introrromitti iussit, deinde vas illud super aquas effudit, quo

facto aquas falsas in dulcissimas & sapidissimas convertit. O regina & misericordie mater beatiss. Maria, vniuerso hominum generi compatiaris, neque enim in hoc nostro seculo dulces aquæ reperiuntur, omnia amaritudine plena sunt, peccatis & sceleribus abundant, tu vas illud novum & mundissimum existis, vbi nullus culpæ liquor aliquando latuit, in te sal & aqua conuenient, terra nostræ humanitatis ex tuis purissimis visceribus formata, sal etiam & dulcedo ac cælestis gratia, verbum, inquam, Diuinum, nexu mirabili connectentur, ex quorum ineffabili vnione iam nõ aquæ amaræ erunt, sed dulcissimæ ac sapidissimæ præterfluent, iam labores ac molestie melle dulcioreserunt, & inimicitie in strictissimum amoris vinculum cõmutabuntur. *Ecce ancilla Domini. Luc. 1.* Perspecto iam & cognito modo, quo sine suæ integritatis detrimento virginitas & maternitas cõuenient, in hæc verba prorupit. *Veniat dilectus meus in hortum suum, vt comedat fructum pomorû suorum. Cant. 5. cap.* ac si diceret. Si sine virginitatis & integritatis detrimento ex meis visceribus Verbū Diuinum humanitatem assumet. *Veniat dilectus meus in hortum suum,* Ipsi enim & corpus & animam ab infantia dicaui, *fiat mihi secundum verbum tuum,* ex meo virginali vtero humanitatem efformet, Ignis ille diuinus congelatæ & crystallinæ aquæ formam accipiat, **D E U S & homo per incarnationem**

resultet, ne vniuersum hominum genus hoc vniuersali remedio careat, vt sic omnes mortales in presenti seculo gratia digni reperiantur, & postea gloria in futuro, quam mihi & vobis prestare dignetur Iesus Christus Amen.

Sermo tertius.

PRO SALVTATIONE
Angelica.

ANCTVS Evangelista quatuor præclarissimas & insignes personas in presenti Euangelio introducit, quibus neque in Cælo, neque in terra sublimiores reperiuntur, duæ ad Cælestia palatia spectant, & ex illis originem ducunt, aliæ ad hæc terrarum sola pertinent, & ex mortalium profapia descendunt, nempe Beatiss. Maria, & sanctiss. Ioseph: ex prioribus inferior, nomine superioris loquitur, Archangelus enim Gabriel Spiritus diuini personam gerens suam legationem circa mysterium incarnationis proponit. Ex posterioribus Maria sanctissima, quæ superior est inter omnes creaturas, legationem recipit, & respectu maternitatis diuinæ consensum præbet, vt altissimū mysterium Incarnationis executioni mædetur.

De tanto mysterio hodierna luce sum verba facturus, haut, aut vix poterō, nisi adsit mihi gratia Spiritus diuini, eam postulemus interuentu Virginis Mariæ, Dicentes Ave Maria &c.

Missus est Angelus Gabriel. Luca 1.

PLATO, quem antiquitas diuinum appellavit, in quodam Dialogo, quem ipse conuiuium amoris nominat, amorem, magnum Deum ac dominum vocat, quia non solum de hominibus, sed de omnipotenti etiam Deo triumphat. Inprimis amor nostrum primum parentem deicit ac superauit, cum enim peccauit, non ex ignoratiã culpæ (vt inquit S. Aug.) cecidit, sed ne contristaret delicias suas; ex amore vxoris, ne ipsam contristaret, peccatum inobedienciæ commisit. Quis de Dauide triumphauit, ac illum compulit vt adulteriū committeret? Quis Salomonem decipit, ac in idolatram comutauit? Quis Samsonem Philistæis tradidit, & beluis similem effecit? Quis nisi amor Reginæ, fortissimum Herculemita effeminatum reddidit, vt loco loriceæ & galeæ fœmineis vestibus ac moribus vteretur? Omnia ista mala ex amore tanquam ex primo fonte originem duxere. Amor etiam ad magna pericula sustinenda, & egregia

falsi-

facinora patrandam nostrum animum excitat. Quid non matres pronutriendis filiis ex eorum amore patiuntur? omnia incommoda pro ipsorum vita conseruanda experiuntur; Imo aliqua ita suos filios dilexerunt, vt pro eis se ipsas interfecerint. Sic Carthaginenses cum ex nouis accepissent proprios filios in bello occubuisse, se in mare conuicentes, & ab aquis suffocata miserè perierunt. Idem Romanis faminis contigisse fertur, cum violenta filiorum mors ipsis innotuit. Valerius Maximus lib. 1. Suae historiae refert, quendam Romanum equitem, qui ex sui parentis amore spontem vitam exposuit; cum enim Imperatoris milites ex illius mandato proprium parentem domi quaerere, vt ultimo supplicio plecteretur, nec inuenissent, quia occultè & latentè euaserat, ipse pro parente, ne parens occumberet, vitam amisit. Quae omnia, licet maximi amoris indicia sint, maiora tamen Deus erga hominem ex amore illius & gessit & demonstrauit, cum propriam personam ipsi univit, vt eo moriente, homo per culpam iam emortuus ad vitam revocaretur. Olim Deus totalem generis humani interuersionem minatus erat; quia homines spiritualem & rationalem vitam negligentes, non spirituales, sed carnales erant, ideo uniuersum genus humanum morti destinauerat, ex nostro tamen amore, ne caro periret, Verbum Diuinum nostram car-

nem strictissimis uinculis sibi univit. Verbum caro factum est, Ioan. 1. vt factum caro pronobis moriens, emortuam carnem uiuificaret. Posset Verbum diuinum ad nostram reparationem Angelicam naturam, humana illustriorem ac nobiliorem assumere, noluit tamen, vt nostram naturam nobilitaret & ad supremam dignitatem eueheret, ac si quis preciosissimum adamantem plumbeo annulo affigeret, vt ex praesentia illius illustraretur. Maximum sane amorem erga hominem ostendit Deus, cum hanc pulcherrimam mundi machinam in sui habitationem extruxit, sed maiorem per incarnationem demonstrauit: multa Samson pro sua Dalila in signum amoris praestitit, nunquam tamen suum amorem ei aperte indicauit, usque dum suam fortitudinem in capillis sitam, illius ingremio quiescens, manifestius demonstrauit, tunc Dalila Philistaeos uocans, maximum Samsonis amorem erga se praedicauit, & capillorum uirtutem ac efficaciam prodidit: ex quo ortum fuit, vt Samson extractis oculis tanquam bellua molam circumuolueret. Quis uestrum dubitat, Charissimi auditores, aut saltem ignotat maximum amorem, quo DEVS olim synagogam profecutus est, cum tot mirabilia & prodigia in ipsius fauorem patratum fuerit? Inprimis ex dura Aegyptiorum captiuitate liberauit ac aquas diuidens, Pharaonem & ex-

ercitum eius infra spumantis maris
vndas sepeliuit; Deinde per mare
rubrum suum populum traducens, in
deserto Mannâ suauissimo, tanquam
pane de Cœlo præstito, nutriuit ac
sustentauit, aquas etiam dulcissimas
de petra eduxit, & pacificam terræ
promissionis possessionem concessit;
Quæ licet ita forent, nondum ta-
men Deus suum amorem erga homi-
nē apertè demonstrauerat, ideo com-
muniter Deum vltionum nuncupa-
bant, quia sæpius se rigidum & aulte-
rum ostendebat. Verum, cum suâ for-
titudinem in capillis sitam, in quibus
nostræ humanitatis infirmitas de-
monstratur, suæ Dalilæ aperuit, tunc
Diuinus iste Samson pristinæ austeri-
tatis, ac propriæ magnitudinis obli-
tus, in virginali Mariæ sanctis. vtero,
dulcissimo somno sopitus con-
quieuit, quo effectum fuit, vt Philis-
tæi Diuinum Samsonem per pro-
ditionem opprimentes, non solum
illius oculos vittâ ligauerint, sed et-
tiam ad extremum vltque supplicium
in patibulum duxerint. Modò Bea-
tiss. Maria optimè sanè tanquam al-
tera Dalila exclamare poteris. *Acce-
dite, venite &c.* Iam enim Diuinus
Samson suam fortitudinem manife-
stè indicauit, cernite illum affixum
cruci, cuius latus idè lanceâ vulne-
ratum & apertum est, vt per fene-
stram pectoris, sui cordis secreta,
amorem ac benignitatem intueremi-
ni, *Apparuit benignitas & humanitas*

Saluatoris nostri DEI. 1. ad Titum 3.
Merito ergò Plato amorem, ma-
gnum dominum appellauit, cum
non solum de hominibus, sed etiam
de Deo ita triumphauerit, vt cruci &
patibulo affixerit. *Prædicamus Chri-
stum crucifixum* (inquit Paulus) *Iu-
dæis quidem scandalum, gentibus autem
stultitiam. 1. Cor. 1.* Iudæi de morte
& cruce Christi scandalum sumse-
runt, gentiles verò, qui prudentio-
res erant, stultitiam iudicauerunt, illi
tamen quibus Deus sua secreta ma-
nifestat, hoc opus in infinitum Dei
amorem erga hominem reuocant,
quod & vniuersa Ecclesia Catholica
in symbolo prædicat. *Qui conceptus
est de spiritu sancto.* Tota Trinitas
mysterium incarnationis effecit.
Quomodo ergò hoc opus spiritui
sancto attribuitur? Ea planè ratio
est; quia spiritus Diuinus essentia-
liter est amor, & ex amore procedit,
idè infiniti amoris opus ad
amorem subsistentem reducendum
est. *Sic DEVS dilexit mundum, vt
filium suum vnigenitum daret. ioh. 3.*
Quod apertius hodiernum Evange-
lium manifestat. *Missus est Angelus
Gabriel &c. Luca, 1.* Mittitur enim
Gabriel, qui fortitudinem DEI in-
dicat, tanquam mysterii Incarna-
tionis prænuntius, vt DEVS hac le-
gatione & suam fortitudinem, &
maximum amorem erga hominem
demonstret, si enim ad rationis &
iusti-

iusti-

iustitiæ iura attendendū esset, primò ex parte hominis legatio instituen- da foret, cū ille offensor extitisset, vt sic Deum per peccatum offensum placaret, & in eius amicitiam restitueretur: At è contra accidisse cernimus, ipse namque, qui per culpam offensus fuerat, primò amicitiam sollicitat, reconciliatione rogat, illam exoptat & ex corde desiderat. Quod sanctissimū Iob in maximā admirati- onem rapuit, quam his verbis expli- cuit. *Quid est homo, quia magnificas eum? Iob. 7.* Considerauit sanctus Iob hominē tam ex parte corporis, quā ex parte animæ, & nihil in illo ani- maduertens, quod tanto amore dignū foret, dixit. *Quid est homo, &c.* Ex parte corporis limus est, anima verò pec- catorum sentina, dæmonum habita- tio, ac inferni caberna existit. *Quid est homo? &c.* Diuini sanè beneficiis in- gratissimus, & eorum prorsus imme- mor, quare ergò, inquit Iob, *magni- ficas eum? tanti æstimas, quæris, ac o- dientē tanto amore prosequeris? Hoc non nisi ad magnitudinem amoris, quo nostro more loquendi, quasi cæ- cuit, reuocandum est.* Euangelicus Propheta Esaias forsitan hoc in di- uina quadam visione indicauit. *Vidi Dominum sedentem super solum excel- sum & elevatum: & plena erat domus maiestate eius &c. Seraphim stabant super illud: sex ala vni, & sex ala alte- ri: duabus velabant faciem eius, & dua- bus velabant pedes eius, & duabus vola-*

bant. Esa. cap. 6. Quid Spiritus Ange- lici faciem & pedes, ac totum Deum velantes significarunt? hoc planè indicare voluerunt, quòd scilicet ope- ra, quæ à Deo fiunt, vtpotè ex amore procedentia, ita ab illo emanent, ac si nec videret nec adverteret, licet summo consilio & sapientiā effecta sint, ita enim admiranda & stupen- da nobis representantur, vt vix al- quid ex eis inuestigare possim; & hoc significabat nebula, quā tota domus impleta erat, *Et domus repleta est fumo.* Admiratiōe dignissimum est, quòd Deus hominem tanto amore profe- quutus fuerit, illum Angelis peculi- ari favore præponens, cū aliis Spi- ritus Angelici nobilitate & præstan- tiā naturæ vniuersum hominum ge- nus antecellant, meritò ergò sanctus Iob admiratus fuit: Sed quid miran- dum est, cū ista ex maxima Dei er- ga hominem dilectione procedant, vbi Deus etiam suam immensam for- titudinem ostendit, cū se ipsum, qui summa fortitudo est, vicerit ac supe- raverit: hinc suam audaciam, vires, ac animum aperuit, vt enim inquit sapiens. *Vir patiens plusquam se- ptem expugnatores urbium.* Olim De- us ciuitates euertendo, suam fortitu- dinem ostentabat, vniuersali inun- datione mundum deleuit, plures ci- uitates combusit, atque alia horribi- lia & stupenda fecit, ita vt homo sic di- cere posset. *Contra foliū quod vento rapi- tur ostendis potentiā tuā? Iob. 13. modo*

tamen

tamen non contra hominem, sed
 contra se ipsum pugnat, ut excessivum
 amorem erga hominem demonstret,
 ideo Gabrielem, qui fortitudinem
 Dei significat, tanquam prænuncium
 incarnationis præmittit, ut suam vim
 & efficaciam, tum in devincendo se
 ipsum ostendat, tum etiam in ope-
 rando mysterium secretissimum in-
 carnationis; præstantissimum enim
 miraculum est, & quod totas naturæ
 vires superat, quod Deus duplicem
 naturam ita distantem tanto fœdere
 coniungat & connectet, ut etiam
 mutuo proprietates sibi communi-
 cent, & in pluribus prædicatis con-
 veniant; Quare in Christo verum est
 dicere, hominem illum cæcos illu-
 minare, mortuos suscitare &c. quæ
 prædicata soli Deo accommodari so-
 lent: De Deo etiam propter unio-
 nem ad humanitatē verè dici potest,
 ipsum mori, defatigari, crucifigi &c.
 Vbi industria Rebeckæ cum suo
 charissimo filio Iacob, ut parentis
 benedictionem præriperet, elucet &
 splendet; Ex utroque enim filio
 mixtum effecit, quod ut præstaret,
 manus Iacob hædiniis pellibus obdu-
 xit; ut sic pilosæ apparerent, sicut
 & manus Esau, quas cum atrectâset
 Isaac, dixit. *Vox quidem Iacob, manus
 autem Esau; Gen. 27.* Itaque Rebecca
 in persona Iacob, fratrem primoge-
 nitū effinxit & dissimulavit, ut bene-
 dictionem præriperet: Sic in altissi-
 mo mysterio incarnationis similis a-

lia coniunctio ac unitas in vna per-
 sona reperitur. *Verbum caro factum
 est. Ioan. 1.* Verbum est vox æterni
 Patris, caro vero proprias hominis
 manus continet, & humanitatem
 assumptā indicat; sic ergo homo per
 hanc mirabilem Verbi & propriæ
 carnis unionem, jus ad æternam hæ-
 reditatē acquisiuit; quia tamen ho-
 mo sine industria Rebeckæ nec vocem
 Iacob, aut personam Esau effingere &
 dissimulare poterat, ideo Archange-
 lus Gabriel de Cælo mittitur, ut præ-
 dictam transformationem efficiat.
Ad virginem desponsatam viro. Luca 1.
 Cùm Verbum Diuinum nostram car-
 nem assumere decrevisset, oportuit
 ut ex matre virgine nasceretur, ut
 qui in cælo ex solo patre sine matre
 genitus fuerat, in terra etiam ex ma-
 tre sine patre oriretur, in cælestibus
 palatiis à suo æterno patre natu-
 ram Diuinam accepit, suā verò à ma-
 tre naturam humanam fortitus est,
 quā postea se ipsum pro nostra repa-
 ratione in cruce obtulit. Habuit Be-
 atiss. virgo viduæ continentiam, fr-
 cunditatem matris, ac virginis inte-
 gritatem, hæc sunt tria metallorum
 genera (inquit Hieronymus) quibus
 nostræ vitæ status variantur, ferrum,
 argentum & aurum; ferrum matri-
 monium indicat, argentum viduarū
 statum, aurum vero propter sui præ-
 stantiam, virginitatem demonstrat.
 Sanctus Bernardus per Solem, Lunā
 & Stellæ tres prædictos status mani-
 festa-

nifestavit, inter quos virginitas vt sol splendet ac micat. Sanctus Ambrosius affirmat, matrimonium ad multiplicationem generis humani institutum fuisse, vt mundus iste inferior colonis & habitatoribus impleretur, at virginitas ad implendum cœlestē paradysum instituta est. Petit idem sanctus, quare Deus in creatione vniuersi omnes septimanæ dies benedixeret, non tamen secundum; Et respondet causam huius esse, quia binarius numerus statum matrimonii representat, qui licet Deo non displiceat, non tamen ita placet, sicut Virginitas; ideo præcepit Noë, vt ex imundis animalibus semper duo in arcam introduceret, ex mundis verò vnum tantum introuitti imperauit, vt post diluuium extractis imundis animalibus, munda in sacrificium offerrentur, quæ cum obtulisset Noë, ita Deo hoc sacrificium placuit, ac tam suauem odorem excitauit, vt statim dixerit, *Nequaquam maledicam terræ propter hominem. Gen. 8.* Cùm ipsa suauissimum virginitatis odorē exhalet, licet enim in ea animalia reperiantur, quæ simul cohabitent, virgines tamē producit, quæ in terra commorantes, cœlestem quandam vitam ducunt. Pluris æstimanda est hominum virginitas quàm Angelorum, quia in carne, sine carne viuere, naturam Angelorum superat (vt inquit Hieronymus) virginitas enim in nobis virtus est, non tamen in An-

gelis; ideo Deus Baptistam in præcurso-rem sui aduentus misit, ac Angelum appellauit. *Ecce ego mitto Angelum meum Malach. 3.* Nonne posset Deus Angelum aliquem per naturā mittere? quare Angelum, qui tantum ex prærogatiua virginitatis Angelus erat, in prænuncium misit? Ea sanè ratio est, quia Angelus sic ex prærogatiua virginitatis nuncupatus, Angelos per naturam excellit. Misit Deus aliquando Angelum ad Euangelistam Ioannem, quem cùm sanctus Euangelista aspexisset, flexis genibus adorauit, quod nullo modo permisit Angelus, statim eum assurgere rogauit; & nostro iudicio non ob aliam causam, nisi propter excellentiam virginitatis, quæ tanta est, vt homines Angelis adæquet, quin & præponat, ideo noluit ab Euangelista adorari, ac tanta ueneratione coli. Hæc omnia, quæ pro excellentia virginitatis extollenda protulimus, in Beatiss. virgine expressa reperiuntur, fuit enim inter virgines excellentissima, & sponsata Iosepho, vidua etiam post illius mortem extitit, inter omnes mulieres præstantissima, ac toti⁹ mundiciæ speculū, inter omnes fæminas electa, vt Verbum Diuinum ex ea nostram humanitatem assumeret, ideo sine illius consensu mysteriū Incarnationis non fuit perfectum, ad cuius absolutam executionem Angelus in pulcherrimi & splendidissimi adolescētis forma mittitur,

Q

titur,

titur, quemadmodum & conveniebat, vt cum omnium faminarum pulcherrima puella tantum negotium perageret. Ingreditur ergo Archægelus Gabriel in alterius Angeli cubiculum, quem sic affatus est. *Ave gratia plena. Luca 1.* Quæ verba tantam suauitatem & dulcedinem præ se ferunt, vt existimem ea non ex sola Angeli discretionem, licet prudentissimus foret, orta fuisse, sed etiam peculiariter à Deo emanasse, vt illis Beatiss. Virginem salutaret, licet etiam Angelus virginis Mariæ præstantiam, & illius dignitatem ac præclaros titulos cõsiderauerit. Spõsa sui sponsi nominibus ac titulis exornari solet, si ipse Rex existat; ipsa etiam Regina nuncupatur, si ille illustris, illa eodem nomine decorari solet; Angelus ergo supremam ac novam Beatiss. virginis dignitatem considerans, difficilimum planè iudicavit, iuxta suam dignitatè nomè imponere, quicquid enim de illa creata lingua efferi potest, etiam si magnum videatur, longe inferius est, nec ad ipsius merita pertingere potest: Archangelus ergo sponsi sui titulum usurpans, eodè nomine decorauit, Christus enim plenus gratia nuncupatur, ideo Evangelista Ioannes in admirabili quadã visione, ex revelatione diuina nomen accipiens, sic eum appellavit. *Plenum gratia & veritatis. Ioan. 1.* Eodem titulo hodierna die Archangelus Gabriel Beatiss. virginè salutatur, vt spõ-

si titulo condecoretur. *Ave gratia plena.* Noster primus parens cum sapientissimus esset, nomina ipsis reb⁹ adæquata iuxta cuiuscunque rei naturam imponebat, & cum ad Evã peruenisset, ei etiã propriũ nomen imponens, *viraginem* appellauit, postea *Evam*, seu quod idem est, mulierè nominavit. At Gabriel, licet sapientissimus, ante virginem tamen stupuit, nec nomen aliquod invenire potuit, quod illius maiestati ac præstantiæ congrueret; virginem enim sanctiss. intra se considerans, quandam latentem diuinitatem contemplantur, licet enim creatura esset, ppter excellentem tamen ac mirandam dignitatem, limites creaturæ superare sibi videbatur, idèò titulũ, qui puris creaturis attribui solet, ei non accommodauit, sed cælestem querens, gratia plenã nũcupauit, cum ex illa Verbum Diuinum plenum gratiæ & veritatis homo fieri debeat. *Ave gratia plena.* Mariam sanctissimam gratia plenam denunciat Angelus, quia nihil aliud præter gratiam capit; quemadmodum & vas aliquod, cum aquã plenum est, nullum alium liquorem præter aquam capere potest: Sic in Beatissima Matia sola gratia reperiri potest, & non quæcunque, sed ita præstans & excellens, vt coram DEO stare ac comparere possit. *Inuenisti gratiam apud DEVM.* Gratia variis modis vsurpari solet in

com-

communi vsu loquendi ; primò pro dono aliquo omninò gratis & liberaliter collato ; Secundò pro bono affectu & voluntate, quâ aliquid fit, vel erga aliquem afficimur, in quo sensu loquutus est Dominus Moyfi, cùm voluit vt suus populus gratiam Ægyptiorum obtineret. *Daboque gratiam populo meo &c. Exod. 3.* O beatissima Maria, quæ omnibus istis modis gratia referta es, præter Christum tu sola gratia plena dici potes. Primò, quia omnia quæ in te reperiuntur, omninò gratis liberalissimâ DEI manu tibi cõcessa sunt, ceteri qui ex primo nostro parente descenderunt, ex DEO & ex se aliquid habent; ex DEO omnia bona, ex se verò solùm peccata participant, peccata enim non à DEO, sed ab homine tanquam à prima causa deriuantur. Ita explicat S. Augustinus illa verba, *sine ipso factum est nihil. Ioan. 1.* Id est, peccatum, quia non à DEO, sed à creatura producitur. Omnia bona, gratia & virtutes, tanquam propriæ DEI diuitiæ, ab iplo tanquam à primo fonte emanârunt, *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum. Iacobi 1.* Hinc oritur plenitudo gratiæ Beatissimæ virginis ; DEUS enim ab æterno decreuit MARIAM sanctissimam supra omnes creaturas extollere, eam in

propriam matrem eligens, quæ dignitas tanta est, vt omnipotentia Diuina in ea conferenda omnes vires & neruos extenderit : Et ita censet sanctus Thomas, quòd in isto genere non potuit DEVS meliorem matrem efficere, nec maius beneficium mundo conferre, cùm nec præstantiorem filium producere potuerit. Tertio vsupatur gratia apud Theologos pro qualitate quadam, quæ totam naturam superat, à solo DEO producta, per quam eleuatur anima ad quoddam esse supernaturale, ac in filiationem diuinam ; anima enim ex filia Adæ, in filiam DEI per gratiam commutatur. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, Ioan. 1.* Non ex carne, sed immediatè ex DEO procreatos. Quemadmodum enim vnusquisque nostrum filius naturalis est sui parentis, à quo per generationem naturam accepit: ita etiam iusti per gratiam diuinæ naturæ consortes effecti, filii DEI sunt, non tenebrarum, sed filii lucis existunt, cùm per gratiam lucis opera diuino splendore nitentia exerceant. Si tam excellens ac præclarum bonum est gratia diuina, ita vt ipsâ condecorati, veri filii DEI nominemur & simus, etiamsi vel minima participetur, ineffabile sanè bonum erit ipsâ abundanter & immensitate quadam impleri ac plenè ipsa potiri.

Q 2

Non

Non sic in ista plenitudine reperta fuit in Baptista, etiamsi in materno utero sanctificatus fuerit, nec in Apostolis, super quos spiritus sanctus descendit, nec etiam in Beato Stephano, de quo decantat Ecclesia; *Stephanus plenus gratia & fortitudine. Actor. 6.* Omnes enim prædicti quantumvis maxima gratia & virtutibus exornati, cum Apostolo dicere potuerunt. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, ad Rom. 7.* cum in illis fuerit colluctatio carnis aduersus spiritum, quæ representata est in sacris litteris, in illa mutua concertatione Iacob & Esau tempore natiuitatis, cum ex utero materno egrediebantur. Sola Beatiss. virgo inter puras creaturas gratia plena dici potest, quæ ab instanti suæ conceptionis, nec tenuem quidem carnis scintillam perfenfit, quia in illa, vt docet Doctor Angelicus, fomes peccati, qui inter carnem & spiritum lites excitat, vsque ad incarnationem ligatus, & quasi mortuus fuit, post incarnationem vero totaliter extinctus. Alii sancti in peculiari aliqua virtute splenduerunt, ideo Ecclesia de illis decantat. *Non est inuentus similis illi in gloria, qui conseruaret legem excelsi. Eccles. 44.* Quod intelligendum est de certis quibusdam virtutibus, quibus excellentes fuerunt, sed Beatissima virgo in omni virtutum genere excelluit. De gratia Christi dicitur. *De plenitudine eius nos omnes accepimus*

Ioan. 1. Quia ab illa nos omnes gratia & virtutes mendicamus; Idem dici potest de Beatissima virgine, ab illa enim omnes gratia & virtutes in nos deriuantur, & licet non quoad vniuersalem causationem, saltim quoad vniuersalem impetrationem, cum ipsa sit gratia mediatrix ex speciali Christi voluntate, qui vult vt bona quæ nobis impartitur, mediâ suâ sanctissimâ Matre obtineamus. *collum tuum, Sicut turris David. Cant. 7.* Quem locum explicat sanctus Bernardus ad nostrum propositum, vocatur enim à spiritu diuino *collum*, quia omnia spiritualia bona ex capite Christo, ad nos per ipsam, quæ collum est Ecclesie deriuantur. Christus & Maria sanctiss. inter se conuenerunt, quoad lucrum efficacie nostræ redemptionis ortum ex effectu, quem in fidelibus causat, Christus Redemptor noster suum proprium sanguinem præbuit; Maria sanctiss. lac exhibuit, quo sanguis aleretur & nutriretur. Christus bellum excitauit, ac victoriam contra humani generis hostes reportauit; Maria vero illi equum & arma ad victoriam obtinendam obtulit, vtrique ergo victoria tribuitur, & consequenter lucrum in reparatione nostra spirituali, ad filium & matrem spectat: Igitur in omni prærogatiuarum & virtutum genere singularis est beatiss. Virgo; Ideo Angelus in eius salutatione eam separat ac discernit à cæteris mulieribus, *Benedicta*

dicta tu inter mulieres, Luca 1. Quia est vnica & singularis inter omnes feminas, sicut & filius inter omnes sanctos, Septuaginta concubina &c. Diuinus Salomon aliquas sponfas habuit sibi Charissimas, cum quibus semper conuersabatur, alias non ita familiaritate coniunctas, licet in maiori numero extarent, alias tandem sine numero, non tamen ita sicut ceteras dilexit. Itaque aliqua anima sunt in virtute incipientes, alie proficientes, & alia perfecta. Vna est columba mea, perfecta mea &c. Hæc est Beatissima virgo, quæ vnica est & singularis in omni virtutum genere. Quod aperte demonstratum fuit in illa muliere, quam sole amictam, ac pedibus lunam calcantem aspexit Euangelista Ioannes, vidit enim supra ipsam tres planetas qui illi eminebant, scilicet Martem, Iouem, & Saturnum, infra se inferiores alios planetas cõspexit, Mercurium, Venerem & Lunam. Ita sanctissima Maria (quam illa mulier representabat,) supra se habet tres superiores planetas, tres inquam Diuinas personas, patrem, filiũ & spiritum sanctũ, & infra se tres inferiores, tres videlicet beatorum Hyerarchias; Ideo sanctus Aug. loquens de Beatiss. Virgine, sic ait. *Quidquid est, aut est supra te, aut sub te.* supra ipsam Deus est, infra ipsam quidquid non est Deus. Omnia ergo, quæ in ipsa reperiuntur, singularia sunt, maternitas singularis est, laudes, quæ de ipsa ef-

ferri possunt, singularissimæ; prudentia peculiaris etiam fuit, cum oblata suprema Matris Dei dignitate ex amore castitatis hæsitauerit, ne forsitan id cum detrimento virginitatis fieret. Humilitas tandem in hæroico gradu inea enituit, cum Mater Dei nuncupata, se solum ancillam Domini fateatur. Cum Deus personam pro aliquo munere obeundo inter ceteras eligit, prius in simili officio experientiam capit, ne postea ineptus ad sua præstanda reperiatur; sic Moysen in superandis Ægyptiis expertum, in sui populi ducem destinauit, & Dauidem in munere pastoris versatum, virum fortissimum, qui Ursu & leonem interfecit, & ex illorum ore prædam extraxit, postea in Israelis ducem ac Regem potentissimum euexit. Exemplum etiam est aptissimum in Eleazaro seruo Abraham, quem sanctus Patriarcha ad Cananæos misit, vt pro suo filio Isaac vxorem quæreret, Eleazarus vero prudenter de tanto negotio cogitans, medium inuenit, quo talem, sicut congruebat, acquirere posset pro Isaac, vt illi inferuaret, & suæ personæ ac familiæ curam gereret; Videns enim virgines ad puteum accurrêtes, vt ex illo aquam haurirent, apud se decreuit illam in vxorem destinare, quæ libentius sibi & suis camelis potum daret. Accidit ergo vt pulcherrima virgo ex puteo aquam extraheret, à qua, cum aquam ad extinguen-

Q 3

guen-

guendam sitim petiisset, non solum pro se, sed etiam pro suis camelis hilariter potum dedit. Eleazarus illius liberalitatem, venustatem ac pulchritudinem admirans, in sponsam pro Isaac accepit, pro comperto habens, Rebeccam, quae tam libenter camelis inserviebat, libentius suo sposo ac familiae ministraturam. Ad nostrum propositum redeuntes, Verbum Diuinum nostram humanitatem assumpsit, ut homines saluos faceret, idem necessarium erat, ut ex materno lacte misericordiam erga peccatores ac pietatem sugeret, quare Gabriel afflatu spiritus Diuini talem quærit, quæ easdem affectiones participet. *Paries filium & vocabis &c. Luc. 1.* Beatissima Maria legationi annuens non solum se matrem, sed ancillam fateatur, & ut talis sua obsequia promittit. Tunc Archangelus Gabriel nomine peccatorum, ut matrem & ancillam acceptat, ut sic pro seruis & peccatoribus patrocinium agat, & illorum miseris compatiatur. *Beatif. Maria;* licet purissima & mundissima existas, peccatores iam non spernis, quia si illi non extarent, non foret necessarium, ut in Dei matrem eligereris. *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum Verbum tuum.* Eodem puncto quo hæc verba protulit, cælestis ros ad virginalia viscera descendit, ubi bonus pastor ouem perditam in se recepit, ac super humeros porta-

uit, ut reficeretur ac pinguis pascua inueniret, in hac vita per gratiam, & in futura per gloriam, ad quam nos perducatur IESUS CHRISTUS MARIÆ filius. Amen.

Sermo Quartus.

PRO SALVTATIONE

Angelica.

I aliquando concionatores facundia & eloquentia indigent, ea sanè in præsentis solemnitate ipsis necessaria est. cum argumentum huius festiuitatis sit grauissimum, & mysterium altissimum ac profundissimum, & ipse DEVS ad agendum de illis auditores grauissimos postulet. *Propheta Zacharias cap. tertio* sue prophetiæ vidit in spiritu Patrem æternum, sic loquentem magno sacerdoti IESU. *Audi IESU sacerdos magne, tu & amici tui, qui habitant coram te, quia viri portendentes sunt. Ecce enim ego adducam seruum me-*

um

um orientem &c. Et inter colloquendum, lapidem mysteriosum quasi digito demonstravit, super quem septem oculi constituti erant, & dixit, *Quia ecce lapis, quem dedi coram IESU: super lapidem unum septem oculi sunt*: ac si diceret. Considerate quæso lapidem istum, quem constitui coram summo sacerdote IESU, qui, cum admirationem maximam inter videntes propter rei novitatem excitaret, subiunxit statim Dominus, *Nolite admirari. Ego calabo sculpturam eius*. Id est, nullus alius unquam artifex, sed ego tam grande artificium perficiam. Hæc fuit visio Zachariæ, modò mysterium inuestigemus. In primis visio relata promissionem demonstrat, quâ Deus suum unigenitum filium mundo promisit, quem orientem appellat; colligitur hæc explicatio ex sanctis patribus, & ex paraphrasi Chaldaea, loco enim orientis, constituit Messiam. Volens ergò Deus de incarnatione sui filii verba facere, magnum sacerdotem IESUM, & alios spiritu prophetico illustratos vocavit, quia non omnes sufficientes auditores sunt ad auscultandum tantum mysterium, & ut melius hoc Sacramentum illorum animis imprimeretur, symbolo quodam diuino declaravit, ante eos lapidem septem oculis distinctum proponens. San-

ctus Gregorius per istos septem oculos Verbum Diuinum, æternam patris sapientiam intelligit, cuius oculis omnia sunt nuda & aperta. Quæ interpretatio non solum in diuinis litteris, sed etiam in prophanis communis est, ut refert sanctus Cyrillus contra Iulianum apostatam; oculus enim semper pro symbolo diuinitatis vsurpatus est. Numerus etiam septenarius, ut affirmat Lyra, propter sui perfectionem, cum nec genitus sit, nec alium numerum generet, diuinitatem indicat, in qua nulla imperfectio reperiri potest, & quia iste numerus Deo consecratus est, sancti illo utebantur olim, ut miracula patrarent. Sic Elias septies misit suum servum tempore siccitatis, ut pluvias expectaret, ac miraculosam aquam prouideret, Eliseo etiam præcepit, ut septies lauaretur in Iordane Naaman Sirus, ut leprâ mundaretur, quibus confessus est septenarium numerum diuinitatem, tot mirabilia operantem, indicare. Deus ergò septem oculos, in quibus diuinitas ostenditur, super lapidem unum constituit, qui humanitatem assumptam manifestat, in quibus unionem duarum naturarum demonstravit, quam ut credibilem reddat, se esse tanti miraculi ac mysterii

aucto-

auctorem confitetur. *Ego celabo sculpturam eius.* Mysterium plane diuinum ac arcanum secretissimum est mysterium incarnationis, cum necessarium sit, vt ipse Deus illud etiam coram sacerdotibus spiritu diuino illustratis explicet. De tam admirando sacramento verba facturus sum, ne explicatio & ponderatio illius, aut ex parte auditorum, vel ex meâ saltem parte desit, vt Deus ipse meâ linguâ loquatur, gratiam spiritus diuini postulemus dicentes. *Aue Maria &c.*

Missus est Angelus Gabriel, Luca 1. cap.

Ingenia nostra, Charissimi auditores, ita ad sciendum propensa & inclinata sunt, vt cœlestia transcendere velint, nec in istis inferioribus quiescant. Nam etiam si omnia creata penetrent, & ad vnguem assequatur, diuinas tamen cogitationes inuestigare appetunt, ac diuinorum operum rationes diligenter exquirunt. Vnde oritur, vt de Incarnatione Verbi Diuini (etiam si articulus fidei sit,) rationem congruentem desiderent. Quorum desiderio, vt curiosæ mentes quiescant, in prima nostræ concionis parte satisfaciam. In secunda historiam incarnationis referam. In tertia tandem huius mysterii utilitates proferam. Quod ad primū attinet

inter varias rationes, quas Theologi referunt, vnâ feligam ex diuino Dionysio de promptam lib. 2 de Diuinis nominibus cap. 4. vbi affirmat, bonū ex propria natura esse comunicatum & diffusivum sui, hoc præcipuè natura boni expetit ac summo-
pere desiderat, vt per sui communicationem omniū animos alliciat, vt commune philosophorum axioma testatur. *Bonum est quod omnia appetunt.* Cuius veritatis exemplum ac umbra in solari luce reperiemus; Sol enim frequenter & liberaliter suæ lucis radios in calos & in terram diffusit, & vbi que, cum nihil sit, quod à calore solis liberari possit. Quod si hoc in aliquo bonitatis riuulo inuenitur, quid de perenni & inexhausto fonte totius bonitatis censendum est? Deus enim, cum infinitum & immensum bonum sit, illius bonitas in omnia, & ad omnes extenditur, sicut sol statim atque oritur, omnibus lu-
cet & splendet. Deus noster (inquit Dionysius) Sol est increatus splendidissime micans, cunctis creaturis suæ infinitæ bonitatis radios communicans. Ex ista ratione colligit Diuus Bernardus ineffabile mysterium sanctissimæ Trinitatis; si enim ad naturam boni spectat omnibus comunicari, absque dubio ad essentiam infiniti ac supremi boni, suprema & plena communicatio pertinebit, cum ergo Deus summum & infinitum bonum sit, conuenientissimū est, vt tan-
te bo-

æ bonitati æqualem communicati-
onem designemus, quæ non est alia
nisi naturæ diuinæ tribus Personis,
in quibus eadem numero reperitur.
Eadem virtute æternus Pater suo fi-
lio omnes suæ bonitatis thesauros
communicat, & ex utroq; in eadem
plenitudine, integra substantia & es-
sentia Diuina ad spiritum sanctum
comunicatiõne quadam infinita de-
riuat; sicut enim bonum commu-
nicatũ infinitum est: ita & ipsa com-
municatio immensa & infinita est.
Nec diuinæ bonitatis & amoris ef-
fusio hic cessauit (vt inquit S. Maxi-
mus) *Quia tota Trinitas super substan-
tialis, quæ est amor, dulcedo & desiderium,
non finit se ipsam sine fecunditate
manere, sed potius mouet se ipsam ad faci-
endum & exequendum.* Ideo vniuer-
sum cum omnibus creaturis proprio
ingenio & arte elaborauit, vt non so-
lum ad intra, sed etiam ad extra the-
sauros suæ bonitatis effunderet. Quid
enim aliud sunt creaturæ, nisi infinitæ
bonitatis participationes, quasi
per micæ ad eas deriuatæ, vel riuli
ex immenso diuinitatis pelago ema-
nantes, aut radii ex supremo sole re-
sultantes? Nec solum in vniuersi &
creaturarum productione DEVS su-
am bonitatem communicauit, sed
etiam creaturis rationalibus speciale
gratiæ donum contulit, quo filii DEI
essent, ac propriam Dei naturam par-
ticiparent. O infinita communica-
tio! Existebatne aliquid in DEO an-

te Incarnationem Verbi, quod non
fuerit communicatum? Existebat
planè, ipsa videlicet persona Diuina,
quæ ad intra communicari non po-
terat; quia si æqualiter simul cum na-
tura diuina communicaretur per-
sona, nulla esset distinctio persona-
rum in diuinis, sola vna, & non tres
personæ designandæ foret; idè enim
vna, & non plures naturæ admittun-
tur in mysterio Trinitatis, quia eadè
numero natura communicatur tri-
bus personis; si ergo eadem persona
communicaretur, sola vna constitu-
enda esset in Diuinis, & consequen-
ter periret personarum Trinitas: præ-
ter quã quod repugnat personæ com-
municabilitas alteri personæ, cum ex
proprio conceptu sit incommunica-
bilis. Quæ cum ita sint, quod medi-
um inueniri poterit, vt immensitas
bonitatis diuinæ quoad personalia
etiam effundatur, vt sic magis eluce-
at, & splendeat increata ac infinita
bonitas Dei? Medium erit, si Perso-
na Diuina creaturis comunicetur,
iam quod creatori communicari non
possit, sic enim fiet, vt Natura Diui-
na in Deo comunicata, si etiam per-
sona hominibus comunicetur, ni-
hil in diuina bonitate persistat, quod
communicatum non sit. O ineffa-
biles ac planè diuinas communica-
tiones! In prima vna & eadem na-
tura in tribus personis reperitur: In
secunda vna persona in duplici na-
tura subsistit: In prima tres amantes

R

& vni-

& unicum amorem inuenies: in secunda duplicem amorem in vnico amante conspicies: In prima tres volentes & vnicam voluntatem reperies: in secunda duplicem voluntatem in vnico volente animaduertes: In prima infinita quædam concordia trium se inuicem amantium vnico & eodem amore reperitur: in secunda verò DEVS quasi extra se ex amore peccatorum egreditur, & quasi alter Samson ex excelsiuo amore Dalilæ, à suis hostibus ligari & comprehendere permittit. Hæc sunt ea, quæ ad mysteriū incarnationis manifestandum nobis occurrerunt. Quod ad Evangelii historiam attinet, sanctus Euangelista affirmat missum esse Gabrielem Archangelum tanquam mysteriū incarnationis prænuncium. In ciuitatem Galilææ cui nomen Nazareth. Hic iam humilitas nostri Salvatoris innotescere incipit, neque enim pro patria Ierosolymam elegit, quæ propter religionem & sumptuosum templum à Salomone erectum celeberrima erat, non Athenas propter doctrinā famosam, neque Troiā quæ propter centum portas quibus exornabatur, nominatissima erat, non Ninive propter suam magnitudinem per totū orbem proclamata, neque Romam ita illustrem ciuitatem, vt olim ciuitatis nomine non alia nisi Roma intelligeretur, ipsa sola ciuitatis nomen sibi vendicabat. Nullam ex istis ciuitatibus ele-

git in qua nasceretur, sed Nazareth, quæ ita abiecta erat, vt comūni proverbio diceretur, ex ista ciuitate nulum bonū promanare potuisset. Hanc ergo humilem & abiectam ciuitatem elegit Deus, vt temporaliter in ea nasceretur, quā in spiritu aspexit diuinus. Elatas cum dixit. *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* cap. 11. Vbi secundum Hebræā versionem, quam notat S. Hieronymus, sic legitur, *Et Nazareth de radice eius ascendet.* Ex patria in qua nasciturus est, nomen vsurpat, vt suo ortu & natalitate illustret, hoc enim viri excellentes & illustres præstant, vt ciuitates, ex quibus oriuntur, aliās ignotas, celebres & famosas reddant. Sic Alexander Macedoniam illustrauit, Demosthenes Athenas, Daniel & Micheas patriam aliās ignotam suis nominibus condecorarunt. Tandem Nazareth post mysterium incarnationis in illa celebratum, illustrissimū nomen per totum orbem sibi comparauit. In ciuitatem Galilææ, cui nomē Nazareth. Perpendamus tamen ad quam istius ciuitatis personam mittatur Archangelus. *Ad virginem desponsatam viro &c.* Ad præstantissimam sanè creaturam, Verbi Diuini Matre, Spiritus Diuini sponsam, ac totius sanctissimæ Trinitatis reclinatoriū. Ad virginem, cuius virtutes & excellentias spiritus sanctus figuris adumbravit, in arca testamenti, in Manna, in Aaronis virga, & in Salomonis

throno

throno descripsit; nec tamen omnem illius præstantiam expressit. Ad virginem, quam Patriarchæ summopere desiderarunt, & cælum ac terra venerantur. Ad virginem, quæ (vt inquit S. Petrus Damianus) sub pedibus tenet quidquid non est Deus, & supra caput quidquid ad Deum spectat. Ad virginem, in qua omnes virtutes, quæ in aliis sanctis sparsim ac diuisim reperiuntur, in gradu quodam heroico, & imensitate quadam continentur. Si celebris ille pictor zeusis, vt pulcherrimam & perfectissimam imaginem in lucem ederet, quinque pulchriores virgines selegit, vt ex vnaqua; quod perfectius erat, deduceret, vt sic suam imaginem omnibus numeris absolutam depingeret; potiori iure Deus optimus ac maximus, cum Mariam sanctissimam in suam Matrem destinasset, omnes perfectiones in aliis creaturis distributas in vnâ collegit, ac in Maria reposit, vt inter omnes creaturas pulcherrima & perfectissima haberetur, atque ita diuinus iste pictor in ipsa Rebecca honestatem constituit, prudentiam Abigail, animum ac fortitudinem Iudith, vrbanitatem Esther, Rachelis pulchritudinem. Sed quid diuisim illius perfectiones enuero? nihil enim illi defuit (vt inquit Bernardus) nec fides Patriarcharum, spes Prophetarum, aut Apostolorum zelus vel fiducia martyrum, nec virginum honestas, nec omnium Ange-

lorum puritas, fuit planè locus ac sedes, vbi Deus omnia vasa aurea & argentea ac pretiosa Ecclesia ostentauit. Quod si Deus, filii charissimi, pro sua corporali habitatione talem domum erexit, ac in terris postulauit; qualem quæso pro spiritali habitatione requireret, vt in nobis spiritaliter commoretur? absque dubio purissimam & omnium virtutum genere exornatam. *Ad virginem desponsatam viro.* Ad tantam ac tam præstantem creaturam Gabriel mittitur, vt suam legationem exponat. Et quid continet Archangeli legatio, propter quam de cælo ad terram mittitur? negotium planè maximi ponderis ac momenti, quo nullum grauius esse potest, mysterium scilicet incarnationis, quod nostræ reparationis initium extitit, ideo mittitur cælestis quidam aulicus, qui tantum mysterium Mariæ sanctissimæ denunciet. *Ecce concipies & paries filium.* Non dubito quin Angelus prædicta verba maximo affectu ac animi contentione & veneratione protulerit. Ad cuius ponderationem reuocate in memoriam sanctum Patriarcham Abraham Gen. 24 cum vocauit seruum, vt pro suo filio Isaac uxorem quæreret, non ex Cananæis, sed ex propria prosapia & origine ortam, & ne oppositum faceret, tale iuramentum petiit. *Pone manum sub femore meo, vt adiurem te per Deum Cæli.* Sanctus fulgentius miratur quod sanctus Patriarcha sub femore

iuramentum petat, iuramentum enim nõ nisi super rem sacratam, aram scilicet olim fiebat. Quomodo ergo Abrahamus sub femore iuramentum postulat? estne Abrahami femur aliquid consecratum? Respondet affirmatiuè sanctus Fulgentius; caro enim, ex qua Christus propriam carnem assumere debet, tanquam altare consecratum veneranda est, & in illa tanquam in altari iuramentum fieri potest, quod mysteriũ apertius demõstrat paraphrasis Chaldæa, ubi enim nostra vulgata legit, *vt adiurem te per Deum cæli*, in paraphrasi Chaldæa legitur, *vt adiurem te per Verbum Dei, Dominum Cæli & terræ*, quod ex ista carne propriam carnem assumet. Quis nostrum dñbitat, quin sanctus Patriarcha, cum prædicta verba protulit, præ devotionis dulcedine, ex vtroque lumine tanquam ex duplici fonte crebrò læchrimas profuderit? Et suspicor planè, quòd famulus statim atque nomen Messie auscultauit ac percepit, quòd ex illa carne, quã manu tangebatur, æterni Patris Verbum nostram naturam assumere decreuerat, vix præ reuerentia ac timore sacratam illam carnem tangere audebat. Si in vmbra mysterii incarnationis hoc accidebat, (vtenim inquit dulcissimus Bernardus) relata historia descensum Gabrielis, ex cælestibus palatiis adumbrabat, vt pro Diuino Isaac sponsam quæreret; quid de veritate mysterii sen-

tiemus? Sine dubio Archàngelus Gabriel, cum Mariam sanctissimam aspexit ac considerauit, ex illius carne Verbum Diuinum propriam assumpturum esse, in admirationem raptus, summa reuerentia, respectu, ac tremore sic eam affatus est, *Ecce concipies in vtero &c.* Maria verò sanctiss. hæc humilitatis verba sagaci, prudenti ac viua fide referta protulit, *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Quæ verba ad nostram reparationem efficacissima fuerunt, cum in eodem puncto verbum Diuinum nostram naturam assumeret. Duplex fiat invenitur in sacris litteris, & vtrumque efficacissimum ac mysterijs plenum; primum ex parte Dei, & secundum ex parte Virginis, per primum, hæc pulcherrima mundi machina efformata est, per secundum, restauratum ac reparatum est vniuersum; per primum corpora cælestia à Deo creata sunt, per secundum, Verbũ Diuinum eodem puncto afflatu spiritus Diuini ex purissimo Mariae sanctissimæ sanguine nostram humanitatem induit. Miramur & meritò quòd olim mare turbulentũ pro tuendis Israëlitis in duas partes diuisum fuerit, sed hoc parum est, cum per *fiat* Beatissimæ Virginis, immensũ Diuinitatis pelagus intra paruum corpusculum compressum fuerit. Miramur etiam, quòd rubus coram Moyse arderet, nec tamen igne consumeretur, sed mirari desistamus

mus, cūm hodie per illa verba, *fiat mihi &c.* Virgo sine corruptione Deum conceperit. Miramini quoddam virga repente floruerit, sed hoc non tanta admiratione dignum est, cūm per illud, *fiat*, Beatissima Virgo sine virili semine Deum & hominem conceperit. Miramini quoddam Moyses intra vimineam cistam super aqua s natet, sed hodiē maiori admiratione dignum est, quoddam Deus immensus & infinitus intra vterum Virginis contineatur. Miramini columnam illam ignis & nubem, quā Deus olim suū populum tuebatur, sed maiorem admirationem excitat, quod per illud *fiat*, ipse ardentissimus diuinitatis ignis propriæ humanitatis nubeculā cooperatus fuerit, vt per huius vitæ montana ac devia itinerantes, incolumes seruet. Miramini, charissimi filii, quoddam vocem Iosue sol detineatur, & exercitus Gedeonis miraculosè victoriam obtineat, hodiē etiam ad vocem vnius Virginis, *fiat mihi &c.* Deus ipse ex paterno sinu descendit, & dæmon ipse deuincitur ac superatur. Miramini etiā quoddam ad horologia Achab, sol suum cursum cohibens per decem lineas retro grediatur; sed maiori admiratione dignum est, quoddam ipse sol iustitiæ per decem lineas retrocedens, ac novem Angelorum choros præter mittens, vique ad decimam humanitatis lineā deuenit, idē dixit Propheta David. *Ministi eum paulo minus ab*

Angelis: Ps. 8. Miramini tandē aspicientes Eliseum infanti adæquatū & cōmensuratū, sed maiorem admirationem & stuporem excitat, quoddam per illud *fiat* Beatiss. Virginis, ipse Deus immensus ac infinitus parvulo & finito commensuretur, vbi tota plēitudo diuinitatis reperitur corporaliter. Mirandum, sanè est, quoddam supremus omnium creaturarum Dominus ad humilem illorum verborum prolationem. *Ecce ancilla Domini, fiat mihi &c.* ita humilietur ac deprimatur. Ad cuius ponderationem & explicationē notanda est Philosophia quædam christiana; nullus enim est in mundo vniuerso ita fortis ac potens; qui alteri non subiiciatur. Leo fortissimū est inter omnia animalia, ad aspectum tamen muris timet & conturbatur. Elephans omnia alia animalia in magnitudine excellit, vulpeculam tamen exhorret ac stupet. Aquilam etiam omniū volatiliū reginam, scarabeus deterret & fugat. Vt ergo nihil esset magnum in mūdo, quod alteri aliquo modo nō subiiceretur, summa illa & infinita Dei magnitudo humilitati subiicitur. Tanta est humilitatis vis ac efficacia, vt Deum aliàs inuictum ac omnipotentem, devincat ac subiiciat, licet hoc potius sit vincere, quā devinci, cūm vera magnitudo & præstantia sita sit in resistendo superbis, & in demissione ac inclinatione erga humiles;

R 3 hoc

hoc igitur illa humilima Mariæ sanctissimæ verba præstiterunt, statim enim atque prolata fuerunt, ita Deus seipsū deiecit ac humiliavit, ut Verbum caro factum fuerit, & nobiscū habitaverit. Iam expectabitis, charissimi auditores, tertiam partem meæ concionis, in qua de incarnationis Domini cę fructibus agere promisi. Ad propositū notandus est celebris locus Osee cap. 2. Vbi ad litteram Deum introducit felicissimo isto gratiæ tēpore, sic alloquētem. *Ecce ego lactabo eam, & ducam in solitudinem: Et loquar ad cor eius &c.* In primis ait. *Ecce ego lactabo eam*, ac si diceret, cū humanitatē per incarnationē assumeret, tūc Ecclesię nutrice agens, ac mea vbera præbens, *ego lactabo eam*. Utitur Deus prædictis verbis humano more loquendi, quo magistri cum suis discipulis uti consueverunt. eos enī, qui illorū doctrinā didicerunt, proprio lacte ac vberibus nutritos asseverāt. Hoc ergo promittit Deus post humanitatē assumptam. *Ecce ego lactabo eam*. Id est, doctrinā meā instruā, & ex carnalibus ita spirituales homines efficiam, ut qui eos aspexerint, vbera, quæ suxerunt, laudent & extollant. Quis ignorat ex vberibus bonos aut depravatos mores fugi ac deriuari? Tiberius aliquādo inebriari solebat, ebrietatem autem ex nutrice ebria hausit. Caligula Imperator ita sanguinē sitiebat, ut si sanguine cruentatum ensē conspiceret, statim linguā lābebat, quod ex

illius nutrice ortū est, quæ vbera sanguine cōspersa infanti præbuerat. *Ecce ego lactabo eam*, dicit Dominus, hoc est, animę mea vbera præstabo, ut meis moribus imbuatur, ac mihi in omnibus assimiletur, non aliam quā meam doctrinā sapiet. Septuaginta Interpretes sic mysteriosē vertunt prædicta verba. *Ecce ego seducam eam*. Id est, post humanitatem assumptam ego hominem decipiam. Ut mysteriū huius translationis in lucē eruamus, note charissimi antiquā Israelitarum cecitatem; Nam volens Deus in monte cum illis conuersari, & ipsos alloqui, noluerunt ipsum audire, nec eum sustinere poterant, sed rogāunt ut eis per Moysen ea quæ vellet, loqueretur, in quo Israelitæ suam insipientiā & cecitatem manifestarunt; cū libentiū hominē quā Deum audire voluerint. Deo ergo ut in propria persona nobiscum ageret, modū excogitavit, quo hominem deciperet, nostrā enim humanitatem induit, ut homo hominem querens, simul etiā Deum inueniret, & cum ipso sua negotia tractaret; optimū exemplum huius inuenimus in quodam animali, cuius naturā & proprietates refert Elianus. Est piscis, qui appellatur sardus, is ita erga capras afficitur, ut si vmbra aut illarum figuram conspiciat, statim exultans, super aquas saltat, & ad maris oras celeriter ac festinato cursu pperat, homines verò odit & execratur, & quā primū intuetur, statim fugit.

fugit, quare astutus piscator caprinis
pellibus coopertus ad oram expectat,
tunc sardus existimans se ad caprā ac-
currere, in manus piscatoris incidit.
Considerate ergo quod antequā De-
us nostram humanitatem assumeret,
omnes eum fugiebāt ac sum̄operē ti-
mebant, quia cū carnales essent, nō
aliud quā carnē diligebant, & spi-
ritum exhorrebant; ideo Deus haca-
stutiavsus est, carnem nostrā induit, vt
per carnem quā homines auidius ap-
petunt eos alliciens, caperet ac depre-
daretur, & in se ipsū, qui purus spi-
ritus est, cōuerteret, quam rationem
attulit Bernard⁹ ad ostendendum my-
sterium incarnationis, cū dixit, *Pro-
pter hoc Verbū carne vestiri voluit, vt ho-
mines, qui nihil nisi carnalia suspirāt, in
hac carne diuitias inuenirent.* Quara-
tione promisit Deus, se decepturū a-
nimam post humanitatem assumtā.
Ecce ego seducā eam. Secundus fructus
incarnationis Verbi Diuini ostendi-
tur in sequentibus verbis, & *ducam e-
am in solitudinem;* id est, à mundana
conuersatione & perturbatione retra-
ham, & in solitudinem ducam, vt hu-
mana despiciens de diuinis delecte-
tur. Quot millia hominum deserta
petierunt, vt soli Deo vacarent, ac
spiritualibus diuitiis potirentur, au-
diamus Prophetā Esaiam hoc accura-
tè prædicentem. *In die illa erit altare
Domini in medio terræ Aegypti, & titulus
Domini iuxta terminum eius cap. 19.* Id
est, in die quā Deus factus fuerit ho-

mo, per totum Ægyptum altaria eri-
gentur, & in diuinis cruces extollen-
tur. In alia translatione loco illo-
rum verborum, *Et titulus Domini iux-
ta terminum eius, sic legitur; Et statio
iuxta terminum eius.* Id est, homines
ad custodiam altarium deputati.
Et qui sunt isti, qui ad talem custo-
diam destinantur? Sanctus Augu-
stinus locum prædictum explicat de
sanctis monachis, qui in primitiua
Ecclesia in Lidia & Thebaidæ solitu-
dinibus habitabant, vt Arsenii, An-
tonii, Hylarionis &c. qui orationibus
ac vitæ perfectione altare, & Christi
Redemptoris nostri crucem defende-
bant. *Et loquar ad cor eius.* Hic ter-
tius Incarnationis Dominicæ fructus
explicatur; Nam post incarnationem
suam homini ad cor loquitur, nō sicut
olim per Prophetas, sed in propria
persona, tanquam amicus facie ad
faciem nobiscū conuersatur. O ma-
ximum & inauditum beneficium!
quem enim antiquis temporibus tam
affabiliter ad suam amicitiam ad-
mittebat? De solo Moysē in sacris
litteris dicitur, quod cum Deo ita
familiariter loquebatur, vti amicus
suo fidissimo amico loqui solet,
non tamen ita manifestè sicut nos
vt colligitur ex translatione se-
ptuaginta interpretum, vbi sic ha-
betur. *Ostende mihi te ipsum, vt videam
te manifestè.* Quid Moyses postulat
inquit Cassianus in libro de incarna-
tione.

tione Verbi; Fuit ne aliquis, qui ita familiariter Deo loqueretur sicut Moyses? Petit sanè manifestationem Dei secundum carnem, respondet Cassianus; licet enim Moyses ita familiariter cum Deo ageret, non tamen ipsum in carne manifestatū inuitus erat, sicut nos in hoc felicissimo gratiæ tempore intuemur, in quo, vt explicat Paulus, *Deus manifestatus est in carne*. Ideo familiarius hoc gratiæ tempore nobiscum agit. *Et dabo ei vinitores eius ex eodem loco*. His verbis quartus incarnationis fructus aperitur, vinitores enim non Angeli, sed homines hoc tempore gratiæ designantur. Catholica Ecclesia vinea Domini est, & consequenter vinitores eius ex aulicis caelestib⁹ defumendi erant, quod tamen Deus ex amore nostro non permittit. *Et dabo ei vinitores eius ex eodem loco*. Osee. 2. Vult vt ex hominibus & peccatoribus vinitores assumantur, vt nostræ fragilitati ac miserix compatiantur. Angeli beati perfectissimæ creaturæ sunt, & ita peccata detestantur, vt si in potestate illorum situm esset, statim peccatores punirent, & æternis suppliciis deputarent. S. Ioannes Apoc. 19. Angelum aspexit, qui vineæ racemos euellens, omnes in iræ diuinæ torcularat proiecit, quod planè oraculum & figura fuit eorum, quæ in die nouissimo euenient. *Exibunt Angeli & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis.*

Marth. 13. Ideo Deus non vult vt Angeli vinitores sint, sed homines infirmi & peccatores, sicut Petrus Apostolus, qui ter Christū negauit, Paulus etiam, qui prius Ecclesiā Dei persecutus fuit, vt sua scelera in memoriam reuocantes, miserix aliorū compatiantur. *Et vallem Achor ad aperiendam spem*. Quintus incarnationis fructus prædictis verbis insinuat; per incarnationem enim alitur ac nutritur spes, & animus noster ad superna capescenda erigitur, sicut in valle Achor Israëlitis contigit, cum in terram promissionis pergerent, vallis Achor primus erat per quem filii Israël terram promissionis ingressari erant, in quo pernotus latro Achor lapidatus fuit, & Rex interfectus, ideo filii Israël in isto valle spem suam firmarunt, ac sibi felicissimum iter promiserunt. Baptismus in lege gratiæ ita nostrum animum ad expectandam beatitudinem erigit, sicut & olim vallis Achor Israëlitarum animos excitauit, vt tutè terram promissionis obtinerent. Quis enim per baptismum mortuo dæmone, & animā per gratiam roborata, nō sibi gloriam, quæ terra promissionis est, certò promittet? *Et canet ibi iuxta dies iuentutis suæ, & iuxta dies ascensionis suæ de terra Aegypti*. Osea 2. Hic sextus Dominicæ Incarnationis fructus aperitur. Nā Christiani hostem humani generis virtute incarnationis sepulcrum aspicientes sicut olim Israëlita

Pha-

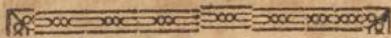
Pharaonem & exercitum eius aquis sepultum aspexerunt, DEVM pro tanto beneficio laudibus extollent, & gratias debitas rependent; potiori sanè iure quàm Israëlita, cum illi solum à potestate Pharaonis liberati fuerint, nos autem à dæmonis tyrannide: illi pro libertate assequenda agnum mactârunt, hîc autem Deus proprium filium morti tradidit, vt nos à dura dæmonis seruitute liberaret: ibi sui populi hoste, aquis maris rubri submersit, hîc autem animi nostri hostes, vitia scilicet & peccata proprio sanguine mactauit. *Et erit in die illo, ait Dominus: vocabit me vir meus: & non vocabit me vltra Baalim. Et auferam nomina Baalim de ore eius, & non recordabitur vltra nominis eorum.* Septimus fructus erit, quòd Dominus de suo populo & Ecclesia ita idolatriam expellet, vt nec nomen quidem alicuius idoli amplius audiatur, ideo ait Dominus. *Et non vocabit me vltra Baalim.* Baalim idoli cuiusdam nomen fuit, licet etiam Dominum significet, idè non vult Deus Baalim appellari, sed vir & spon- sus Ecclesiæ. *Vocabit me vir meus.* Hoc planè maximum beneficiù fuit per incarnationem mûdo collatum, Deus enim alter Iuppiter effectus. suo piissimo adventu idola evertit ac deiecit. *Et percussit cum eis adus in die illa, cum bestia agri, & cum volucre caeli, & cum reptili terræ.* Iste est octavus fructus incarnationis; Deus enim

nostra mortalitate indutus, nobis cum strictam amicitiam contrahet, & tanquam cum fratribus familiariteraget, & licentiam concedet, vt iam cum illo tanquam cum fratre cõuersemur. Hoc mysterium heroico quodam Alexandri factò explicare possumus: Vt enî refert Plutarch⁹, cum magnus monarcha Alexander Darium Persarum Regem deuicisset, animaduertens Persas & Macedones animis disfidere, vt illos conciliaret & ex hostibus amicos faceret, hac arte & industriâ vsus fuit; Nam centum Persarum virgines, centum etiã Macedonibus desponsauit, vt sic Persæ & Macedones consanguinitate inita, non solùm corporibus, sed etiam animis cõuenirent. Nec hoc tãtùm medio vsus est Alexander, vt eorum amicitiam conciliaret, sed etiam proprias vestes confici curauit, vt ex mediã parte Persarum more, ex alia verò Macedonum arte formarentur, vt vestium similitudine & consanguinitate adducti, relicto odio, mutuo amore inflammarentur; Sciebat optimè Alexander, quanta sit similitudinis & conuenientiæ vis ad amicitiam cõciliandam ac fouendam. Quis hoc exemplo diuinæ sapientiæ artem & dispositionem nõ percipit, quã in sua incarnatione ad conciliandam hominum amicitiam vsus est? Cùm enim inter Deum & hominem maximæ inimiciæ forent, vt amicitia perpetuè firmaretur, Verbũ

S

Diui-

Diuinum propriâ diuinitatis substantiâ retenta, suâ personam nostrâ humanitate induit, ac sibi desponsauit, vt more nostro vestes deferens, si propter dissimilitudinem & distantiam naturæ eum diligere nolebamus, modo propter similitudinem naturæ, quâ more hominum indutus est, maximo amore prosequamur. *Et percutiam cum eis sedes in die illa.* Vltimus tãdem Dominicæ incarnationis fructus est diuina quædam sponsatio per gratiam iustificantem consummatâ. *Et sponsabo te mihi in sempiternum.* Ita Deus hominem diligit, vt nostram naturam in matrimonium duxerit, non quidem ad tempus, vt in aliis matrimoniis contingit, sed in sempiternum; si enim in hac vita desponsationis per fidem viuam & charitatem seruauerimus, postea in patria per gratiam consummatam perpetuò desponsati, æternâ & immensâ gloriâ perfruemur. Ad quam nos perducatur Iesus Christus, Amen.

Sermo Quintus.

PRO SALVTATIONE
Angelica.

INTER alia, quæ præcepit Dominus Moyfi in Exodo arcanis profundissimis plena, præcipuū fuit erectio propitiatorii. *Facies & propitiatorium de*

auro mundissimo &c. Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies &c. Vtrunque latus propitiatorii tegant, expandentes alas, & operientes oraculum, respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium, quo operienda est arca. cap. 25. Ad nostrum propositum nota istos duos Cherubim se mutuo, & propitiatorium conspicientes, quæ præ admiratione tanti operis stupentes, frequenter alas cūcutiebant. *Expandentes alas, & operientes oraculum,* quo demonstrabât, quòd in vero propitiatorio Christo Domino, quem hodiè spiritus Diuinus in utero Mariæ sanctiss. efformat, vbi duæ naturæ, humana scilicet & Diuina indissolubili vinculo connexæ sunt, tanta est difficultas in illo percipiendo, ac in penetrando ea, quæ ad mysterium incarnationis spectant, vt supremi etiâ Cherubim, qui tanto ingenii acumine præditi sunt, vix aliquid consequi aut proferte possint, ideo demisso vultu & capite, ac alas expandentes non verbis, sed silètio & admiratione tantum mysterium celebrârunt; Et forsitan hæc erit causâ, quare soli Cherubim propitiatorio adstant, & non alii spiritus Angelici alterius Hierarchiæ, Nã, vt notat Lypoman^o, Cherubim secundum Hæbreos est dictio quædam composita, duas istas continens, *Quasi puer.* Vt ergò indicaretur supremos spiritus Angelicos, quasi pueros & infantes esse, qui non solent de rebus arduis & difficultibus iudicium ferre, in percipiendo & appre-

Et apprehendendo mysterium incarnationis, idem huius, & non alterius Hierarchie Angeli adstant. Quod si dicatis, prædictos Angelos non veros, sed emortuos ac depictos fuisse, & consequenter non mirum si incuentes propitiatorum hererent. Cernite hodiè mentis oculis vnum ex supremis spiritibus Angelicis, Gabrielem, inquam, Archangelum, nõ emortuum, sed vivum, non depictum, sed naturalem, qui à Deo de substantia huius mysterii instructus, ac in prænuntium missus, propositæ tamen sibi de mysterio dominicæ incarnationis difficultati, etiam à scemina *quomodo fiet istud*, nõ satisfecit, sed quasi indecisa quæstione, idem quod depicti, præstitisse videtur, alas enim expandens ad omnipotentiam & infinitatem sapientiæ Diuinæ recurrit. *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Si itaque Gabrieli Archangelo, qui præstantissimo intellectu pollet, ac de mysteriis cælestibus tam benè instructus fuit, hoc accidit, quid mihi in mysterio altissimo explicando eveniet? qui neque ingenio, neque rerum diuinarum notitiâ instructus sum, nisi mihi gratia Spiritus Diuini adsit, hanc interuentu virginis

Marię postulemus, dicentes Ave Maria.

* * *

Missus est Angelus Gabriel, Luca 1.

HODIE, Charissimi filii, summus præpotenque Dominus ex cælestibus palatiis nuntium in terram misit, cuius magnitudo tanta est, vt non vno tantum, sed variis nominibus & encomiis Sancti Patres illius præstantiam prædicent. S. Ambrosius simul & sanctus Augustinus sermone 14. de Natiuitate Domini præfidentem & Angelorum præfectum vocant. Ireneus lib. 5. cap. 21. Summi Dei Archangelum & diuinæ incarnationis prædicatorem appellat. S. Gregorius magnus homilia 34. lectionum euangelicarum diuinæ misericordiæ & illius secretorum prænuntium appellat; Andreas Archiepiscopus Hierosolymitanus in sermone à se edito de salutatione Angelica, vnum ex præcipuis spiritibus Angelicis, & inter illos honoratiore vocat. Tandem Damascenus in sermone incarnationis, Angelorū Principem nominat. Et meritò sanè talis à Deo mittitur ad virginem, & ad grauissimum negotium tractandum, quo grauius, nec maioris ponderis ac momenti, nusquam in Cælo & in terra visum, aut auditum est. Beatus Albertus Magnus in huius Euangelii commentariis affirmat, Archangelum

gelum Gabrielem non solum, sed immenso caelestium aulicorum comitatu stipatum fuisse, cum mysterium incarnationis Beatiss. Virgini aperuit. Si enim Angelo Diuini Verbi natiuitatem secundum carnem pauperculis pastoribus annuntiante; *Facta est multitudo caelestis exercitus &c. Luc. 2.* quæ iucundissimis cantionibus Christi natiuitatem celebrabat? potiori sanè iure ad hominum redemptionem, mundi renouationem, ac Verbi Diuini incarnationem annunciandam, & non pastoribus, sed totius perfectionis exemplari, spiritus sancti viridario, caelorum Principissæ, omnium creaturarum imperatrici, ac tandem purissimæ ac sanctissimæ virgini, in matrem Dei electæ ac prædestinatæ, caelestis Paranympus vniuersâ curiâ caelesti comitatus venturus erat. Optima planè Magni Alberti consideratio; Ad historiam tamen Euangelii propiùs accedamus. *Missus est Angelus Gabriel &c. ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomen Virginis Maria. Luca 1.* Quid de te proferam virgo sacratissima, mulier fortis, qui caput dæmonis forti ac potenti manu confregisti, diuini Salomonis thronus, arca caelestis manna, ac totius sanctitatis, virtutis & perfectionis summa atque compendium, ne meâ linguâ tuas laudes præclarissimas deturpem? Vtar verbis Prophetæ Ezechie-

lis cap. 44. quæ accuratè tuam excellentiam exprimunt. *Et conuertit me ad viam porta sanctuarii exterioris, quæ respiciebat ad orientem: & erat clausa. Et dixit Dominus ad me. Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transiet per eam: quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, eritque clausa Principi, Princeps ipse sedebit in ea, vt comedat panem coram Domino: per viam porta vestibuli ingredietur, & per viâ eius egredietur.* Visio hæc nominati Prophetæ Ezechielis arcanis profundissimis referta est, ac digna vt sanctorum Patrum interpretationi innitentes, eam aperiamus & enodemus. Quænam est hæc clausa porta, inquit diuinus Ambrosius lib. de instituendis virginibus cap. 1. nisi Beatissima Maria? quæ ideo porta clausa nuncupatur, quia virgo extitit; & ided sanctuarii ianua dicitur, quia ipsa est, per quam caeleste ac diuinum sanctuarium, palatia scilicet caelestia ingredimur: Et hæc est ratio, quare gloriosus Bernardus ad deuotionem sanctissimæ Mariæ omnes fideles excitans, aiebat. In caelesti patria filium sui corporis vulnera Patri Diuino in reconciliationem peccatorum ostendere: Matrem verò sua virginea vbera Filio Diuino proponere; Ideo ad vitam æternam assequendam, primò cum Virgine agendum est, vt ipsa nostræ salutis negotia cum filio pertractet, ac tandem per Filium Patri æterno reconciliemur,

mur, porta ergo est diuini sanctuarii Beatissima virgo. Septuaginta Interpretes sic vertunt prædicta verba. *Porta sanctorum clausa erit.* Et non quæcunque; sed ea quæ orientem respicit: vt enim Sanctus Ambrosius libro 10. Epistolarum explicat, sanctissimi. Maria semper oculos in verum orientem nempe Christum Dominum defixos tenuit, illius magnitudinē, ac præstantiā admirans, ac illius virtutes imitata est. Ait vltorius Propheta. *Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transiet per eam.* Quibus planè verbis, inquit Cyprianus, contra iudæos disputans, aperte docet Propheta perpetuā virginitatem Beatissimæ Mariæ, ita enim mater extitit, vt nunquā virum agnouerit. Sed quid sequētia verba indicant, *Princeps ipse sedebit in ea?* Quis iste princeps erit, qui in illa sedebit? in eisdem relatis verbis hoc explicatur. *Ipse sedebit in ea.* illa vox ipse Messiam designat. Ad cuius intelligētiam adverte, ita Israëlitas aduentum Christi Domini desiderasse, vt per illam vocem semper humani generis Redemptorem ac Patris æterni filium vni- genitum demonstraverint. Pythagorici ita suū magistrum Pythagorā diligebāt, & in tanto respectu ac estimatiōne habebant, vt ipsum tanquā Deum venerarentur, diuinitatē etiam illius his verbis indicabant. *Ipse dixit.* Ita Propheta Ezechiel, vt personam Christi nobis demonstraret, eandem

voce[m] vsurpauit. *Princeps ipse sedebit in ea.* Id est, ille qui à Patriarchis summo desiderio exoptatus est, per Prophetas a[n]nunciatus, ille, in quem omnium creaturarum oculi intenti sunt, ipse in vtero virginis commoratur. *Vt comedat panem coram Domino;* addit Propheta Ezechiel. Quorum verborum significatio ex aliis Esaiæ colligi poterit, de Christo enī loquēs Propheta Evangelicus, sic ait. *Burum & mel comedet.* Ac si apertius diceret. Messias desideratus cunctis gentibus, verus homo existet, & se verum hominē ostentabit, cū infanti- li cibo vsus fuerit: Ita similiter asserens Æternus Pater, quōd Princeps ipse, nempe suus filius vni- genitus in medio illius portæ sedebit, ibi aperte indicatur, quōd æterni Patris Verbum, vterum Beatiss. virginis in- trabit, vt nostram humanitatem as- sumat, ac more aliorū hominum comedet etiam & bibet, vt veram humanitatem demonstret. Tandem di- uin⁹ Propheta Ezechiel his verbis su- um oraculū concludit. *Et per viam eius egredietur.* Quibus ostendit Chri- stum Dominum in quantum homo est, eadem viā, quā cæteri homines, in hæc terrarum sola descendisse, licet modus diversus fuerit, vt septuagin- ta interpretum versio manifestat, quæ sic legit. *Et per viā Bethleem egredietur.* Bethleem enim, rem secretam & occultā indicat, quo insinuatur Chri- stum Dominum modo quodam oc- cultissi-

cultissimo, ac planè mirabili nasciturum, quia clausisianuis sine vllò virginalis claustrì purissimæ virginis detrimento nascetur. *Et ingressus Angelus ad eam &c.* In relatis verbis, Evangelium optimam pro virginibus doctrinam insinuat. Sanctus Ambrosius rectè perpendit, quomodo Angelus non in fenestra, aut in plateis Sanctissimam Mariam inuenerit, sed in secretioris suæ domus cubiculo, quia virgines, nisi occultentur & virorum conspectum effugiant, suam virginitatem conservare nequeunt. Sponsa suum charissimum sponsum alloquens, hæc verba ad nostrum propositum confirmandum, accuratissima protulit. *Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium meorum.* Canticorum cap. 1. In Hebræa versi ne sic legitur. *Ne cooperta incedam post greges sodalium tuorum.* Ad cuius intelligentiam aduerte, quòd apud Hebræos consuetum erat, vt meretrices coopertâ facie incederent, in viis enim prætiosis vestibus exornatæ, & occultato vultu cõparebant, vt sic viatores transeuntes illas meretrices exstimatorent, quòd & Patriarchæ Iudæ contigit, cum Thamar in bivio constitutam cooperta facie intautus est, vt indicat scriptura, sic dicens, *Quam cum vidisset, suspicatus est meretricem esse, operuerat enim vultum suum.* Genes. cap. 38, Modò intentum

sponsa apertè intelligemus; quare videlicet tam instanter exquirat à suo charissimo sponso, vbi post meridiem quiescat, vt se à solis ardoribus tueatur, ne forsitan eum quærens, & post greges sodalium suorum, hinc inde vagantem ac cooperta facie incedentem, seu quod idem est, meretricem existiment. Itaque vbi nostra vulgata legit, *Ne vagari incipiam*, in Hebræa *meretrix* designatur, quo sanè sacra scriptura apertè demonstrat leues virgines, quæ in fenestris ac plateis cõparent, vel meretrices esse, vel ab illis parùm distare, vt more meretricum suam honestatem prostituant. Cum Deus suū populum ex Ægypto educere volebat, Moysen sic affatus est, *Dices omni plebi, vt postulet vir ab amico suo, & mulier à vicina sua vasa argentea & aurea.* Exod. cap. 11. Doctissimus Lyranus causam diligenter inuestigat, quare viri ab amicis, & fœminæ à solis vicinis vasa argentea & aurea postulare debeant. Et causam huius esse asseuerat; quia fœminæ à solis vicinis ac domesticis cognosci debent. Ad cuius comprobationem adducit illud Psalm. 127. *Vxor tua sicut vitis abundans: in lateribus domus tue,* libro quodâ à se edito, quem gloriæ mundi Cathalogum inscripsit vbi affirmat prædicta verba clausuram fœminarum denotare, in lateribus enim, siue in domus secretiori angulo latere debent. Non
possum

possum non Ægyptiorū legem sum-
moperè extollere, quæ statuebat,
vt fœminæ nudis pedibus incede-
rent, cuius legis intentio erat, vt re-
fert Plutarchus, & hoc sine promul-
gata fuit, ne fœminæ extra domum
exirent, nec plateas perlustrarent,
ided vt domi se saltim præ pudore
continenterent, nudis pedibus in-
cedere coactæ sunt, ne viros aspi-
cerent, aut ab ipsis viderentur. V-
tinam nostris temporibus lex tam
iusta obseruaretur, etiamsi ex ea-
rum pedibus continuè sanguis ef-
flueret, minora enim damna ex hoc,
quàm ex alio capite orirentur. E-
uangelista igitur in nostro Evan-
gelio Beatissimam virginem inclu-
sam, ac meditationibus diuinis oc-
cupatam ante oculos proponit, vt
nobis constet, longè diuersam à no-
stri sæculi fœminis extitisse, quæ
cum Martha in domesticis negotiis
occupantur, cum Dina verò per pla-
teas vagantur, cum Iepte filia de in-
tegritate amissa lamentantur, & cum
Michol alios irridet ac illudunt,
tandem cum maria soreore Moyfi
murmurant, & cum filiabus Sion
profano cultu, & superbo vestium ap-
paratu exornatæ erecto collo proce-
dunt. At Beatissima virgo in pen-
tralibus suæ domus latebat, ad quam
orantem Angelus ingressus est. Tur-
bata est in sermone eius, & cogitabat
qualis esset ista salutatio. Luca, i. Non
statim Beatissima virgo loquitur,

sed prius secum deliberat, quænam
sit ista salutatio, sciebat optimè pru-
dentissima Maria, quanti apud vir-
gines æstimandum sit silentium, &
qualiter eas taciturnitas decoret, si-
cut vitta coccinea labia tua, & eloqui-
um tuum dulce. Canti, cap. 4. Spon-
sus labia suæ charissimæ sponsæ
vittæ coccinæ comparat, & accu-
ratè sanè; virgines enim capillos
aliquando vittâ colligunt ac ligant,
nè inordinatè & absque composi-
tione deprimantur: Ita sponsa la-
bia sua vittâ comprimere debet, nè
verba aliqua indiscreta proferens,
in eloquia inordinata prolatur.
Et sponsus non cuiusque vittæ la-
bia sponsæ comparat, sed vittæ coc-
cinæ; color iste amoris & chari-
tatis symbolum est. Aliqui inter
homines inueniuntur, qui propri-
am linguam ac labia cingunt, sed
non charitatis & amoris, sed inui-
diæ vittâ illos reticentes, quos exi-
miis laudibus extollere debebant;
Alii pigritiæ zonâ labia sua com-
primunt ac ligant, ne sapientiam
ignorantibus communicent, spon-
sa verò amoris & prudentiæ cocci-
neâ vittâ labia circumcingit, & pru-
denter tacet, cùm id necessitas po-
stulat, quo virginibus optimum
documentum proponitur illis præ-
cipuè, quæ profanos libros lectitant,
vt aulico more conuersentur. In li-
bris Iosue legitur, quod cùm Acham
auream

auream regulam ad templum Iericho spectantem furatus fuisset, ab vniuerso populo lapidatus fuit. Hebraea trãslatio, & septuaginta Interpretes, vbi nostra vulgata legit auream regulam, ipsi vertunt *auream linguam* eandem interpretationem sequuntur Græci & Origines. Quare ergo tanto supplicio punitur Acham, ac tantã pœnã dignus existimatur, cum solum auream linguam furatus fuerit? Meritò sanè propter linguam aureis profanæ eloquentiæ verbis deturpatam lapidibus obrut⁹ fuit; nam priusquam nostra labia laxentur, verba accuratè præmeditanda ac ponderanda sunt; Ideo prudenter dicebat Seneca. *Summa summarum hac est, tardum ad loquendum esse iubeo.* Et doctissimus Gellius sic ait. Sapiens sermones suos examinat, antequam proferantur in oras. Et in Beatissima Virgine clarissimum huius exemplum habemus, quæ salutante Angelo, priusquam aliquod verbum proferret, *Cogitabat qualis esset ista salutatio. Luc. 1.* Verùm cum Angelus suam legationem proponeret, & eam in Matrem vnigeniti filii Dei electam prænunciaret, ipsa non de facto, sed de modo dubitans, sic dixit. *Quomodo fiet istud? &c.* Ac si apertius diceret. Quomodo cum diuinitate stare potest, vt Deus ipse nostrã fragilitate indutus, tanquàm vilissimus vermis in cruce compareat? Quomodo fiet istud, vt in eadè

Verbi Diuini persona duæ naturæ aliàs in infinitum distantes conueniant? Quomodo fiet istud: vt in eodem puncto humanum corpus efformetur, & diuinitas nostræ humanitati inseparabiliter vniatur, ac tandem vnio animæ ad corpus per mortem separabilis producat? Quomodo fiet istud, vt persona Verbi Diuini absque vlla humanitatis læsione aut destructione eam assumat, atque ad suprêmę perfectionis fastigium euehat? Quomodo fiet istud, vt in eodem momento corpus animã informatum ac organizatum in lucem prodeat, ac dictũ Jeremię verificetur? *Femina circumdabit virum. capite 31.* Quomodo fiet istud: vt in eodem vtero maternitas simul cum integritate cohæreant? Hic acutissimã ingenia, etiam supremorum spirituum vela compriment, ac demum omnes in vniuersum creaturæ suam ignorantiam fatebuntur. In sacris literis refertur, quod cum Propheta Eliseus filium Sunamitis suscitauit; *Ingressus clausit cubiculum super se. 4. Reg. 4.* Clauso autè cubiculo accedens puerum incurauit se, ac puero adæquatè commensuratus, eum ad vitam reuocauit. Quod si à me petatis, qualiter Propheta Eliseus, cum iam prouectę ætatis esset, ita se ipsũ coarctare ac cõprimere potuerit, vt vnus pueri extensioni adæquaretur? Nihil aliud vobis respondere potero, nisi quod ingressus clausit ianuam

post

post se, neque permisit vt aliquis tantum miraculum cerneret. Quis vestrum ignorat hoc Elisei factum mysterii Incarnationis ac Verbi Diuini assumptis carnem viuam representationem extitisse? Verbum enim Diuinum infinitum ac immensum, ita se in Incarnatione incuruauit ac exinaniiuit, vt suam immensam magnitudinem infantis formæ æquauerit; hoc sanè motiuo, vt hominem per peccatum emortuum ad nouam vitam reuocaret. Quod si à me postuletis, quâ ratione suprema Dei Maiestas ac immensâ magnitudo, Deus ipse infinitus, æternus & immortalis, ita se ipsum compresserit, ac coarctauerit, vt hōini finito, passibili & mortali vnitus fuerit, & sic factus homo ad vitam reuocauerit? Nihil aliud respondebo, nisi quod diuinus iste Eliseus suæ sapientiæ januas post se clausit, necrimam aliquâ nobis aperuit, quâ tantum mysterium cernere possemus, idèd soli fidei illustrationi in huius mysterij investigatione innitendum est, cum illius magister solus Spiritus Diuinus existat: **Et hæc est causa, quare interrogante Beatissima Virgine; Quomodo fiet istud Gabriel Archangelus ad Spiritus Sancti protectionem, & virtutem altissimi tantùm recurrat. Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.** Diuersis modis sancti Patres hanc obumbrationem virtutis altissimi ex-

plicant, ego verò quæ animo concepti, breuibus aperiam. Imprimis officium vmbrae est, rem quæcunq; tege- re ac obscurare, vt in noctis tenebris videre licet. Ait ergò Sanctus Angelus. *Virtus altissimi obumbrabit tibi.* Id est, cum mysterium Incarnationis ita latenter, & sub vmbra conficiatur, etiam demones quantumcunq; perspicaci ingenio polleant, non solum huius mysterij modum ignorabunt, sed nec Christi Domini diuinitatem agnoscent, quousque per Apostolos prædicata fuerit: & hoc est, quod Apostolus dicit scribens ad *Ephes. cap. 3. Vt innotescat principibus & potestatibus &c.* Hoc est, demōibus, vt insinuat Cyrillus his verbis. *Paulo predicante Angeli addiscunt.* Secundò, Vmbra nostro visui conformis est, & ipsum acuit ad obiecta percipienda, quia lucem temperat, quæ oculorū harmoniam lædit; vnde oritur, quod illi, qui in tenebris sunt, meliùs percipiant ea, quæ à longè in luce cōparent, quàm illi, qui in loco lucido morantur. Ait ergò Angelus. *Virtus altissimi &c.* suprema ac Beatissima Virgo, mysterium tantæ lucis & splendoris, quale est Incarnationis mysterium, tuos oculos habetare ac lædere posset præ lucis magnitudine, si illud investigare velles, Spiritus tamen diuinus obumbrabit tibi, vt tuo intellectu, lumine diuino illustrato, perfectiùs quàm cetera creaturæ tantum sacramentum

T

per-

percipias, & postea Lucam & totam Ecclesiam instruas. Tertio. Umbra æstuantem refrigerat, idem verno & æstiuo tempore gratam & iucundam umbram appetimus, ut nos à solis ardoribus tueamur: cum ergo Angelus animaduertit Beatiss. Virginem, ita ad custodiam virginittatis propensam esse, sic eam alloquitur. *Virtus altissimi obumbrabit tibi. Ut sup.* Id est, tuam carnem suæ protectionis umbrâ ad illam seruabit, ut nullo modo ardor concupiscentiæ eam attingat, aut in aliquo deturpet. Quod Propheta Esaias aperte indicavit, cum virginis sanctissimæ partû & conceptionem nubium partui, cum in pluuia resolvuntur, & plantarum productioni comparauit, omnes enim prædictæ productiones, & partus ac conceptiones sine obscenitate aut concupiscentia aliqua fiunt, & ita dixit. *Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum, aperiatur terra & germinet saluatorem. cap. 45.* Quarto & vltimo. Umbra imago quædam est corporis illius, à quo causatur, ut in umbra hominis conspicuum est, quæ illum iuxta suum modum effingit ac representat. Angelus ergo interrogationi virginis sanctæ sic occurrit. *Virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Id est, perfectissimam quandam umbram efficiet, cum Verbi Diuini humanitatem efformarit: licet enim natura humana Christi Domini Deus non sit, inter omnes ta-

men creaturas nulla perfectius diuinitatem exprimet. Cum Deus hominem creauit, sic effatus est, *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Gen. 1.* Quæ verba aliqui sic vertunt. *Faciamus hominem in umbra nostra.* Postea verò sic explicatur, in quo hæc umbræ ratio sita sit, *Ad imaginem & similitudinem nostram.* Quemadmodum enim umbra corporis imaginem & representationem refert: ita homo diuinitatis imago est. Prima illa diuinitatis umbra, quæ in prima conditione rerum à Deo efformata est, per culpam defædata & deturpata fuit, & ita decreuit Deus, ut intra virginalè uterû alia perfectissima formaretur, quæ Dei perfectiones ac illius omnipotentiam perfectius & expressius manifestaret. Quod & Paulus his verbis indicauit. *Deus qui dixit de tenebris lumè splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem scientiæ claritatis Dei. 2. Cor. 4.* Vbi insinuat miram quædam philosophiam nostram intentum, ut Dei perfectiones & attributa per hanc umbram manifestet. Vis (inquit Apostolus) Deum agnoscere, vultum ergo & Iesu Christi faciem aspicias, illius humanitatem sanctissimam perpendas. cum enim profuis inimicis occubuit, amorem & bonitatem diuinam ostentauit, & suum sanguinem pro nostris peccatis profundens, iustitiam diuinam ostendit, qui ergo Deum videre & agnoscere volueris,

in nostrum Saluatorem mentis ocu-
los defigat. *Qui videt me, videt & pa-
trem meum.* Ioan. 14. Interrogationi
igitur Beatissi. virginis sic Angelus
satisfecit. *Virtus Altissimi obumbrabit
tibi; in tuo purissimo ac sanctissimo
vtero Spiritus sanctus vmbra sui i-
psius perfectissimam efficiet.* Quod
vbi Maria sanctis. audiuit, firmâ spe,
ardentissimâ caritate, ac profundis-
simâ obedientiâ dixit. *Ecce ancilla
Domini, fiat mihi secundum verbum
tuum.* Quibus dictis virtus alti-
ssimi obumbravit illam, discessit
Angelus, & illo puncto Virgo sanctis-
sima Aeterni Patris filium conce-
pit. O mysteria præclarissima ac pla-
nè diuina, & omni admiratione di-
gnissima! Quomodo, filii charissimi,
in consideratione tantorum benefi-
ciorum non dies ac noctes insumi-
tis? Et vt strictam obligationè, quâ ad
tantorum beneficiorum ponderati-
onem tenemini, animaduertatis, be-
neficium illud, quod S. Angelus Ra-
phael Thobix iuniori contulit, bre-
uibus in memoriam reuocabo, vt v-
nius ad aliud beneficium compara-
tione facta, magnitudinem benefi-
cii Incarnationis, cum Verbum Di-
uinum ex solo amore nostram car-
nem assumpsit, dignè perpendatis.
Cum Thobias iunior in ciuitatem
Rages proficisci vellet, vt debitam
sibi pecuniam exposceret, in plateam
publicam exiuit, vt aliquem pro suo
comitatu conduceret: quem cum di-
ligenter quæreret, in iuuenem iam

itineri accinctum ac ad omnia pa-
ratissimum inuenit, tandem cum
illo conuenit, & secum comitem du-
xit. Verbis sanè explicari non potest,
quot beneficia sanctus Thobias in
via, ac in toto itineris progressu ab
illo iuvene acceperit; nam sanum &
incolumem duxit, ac ditissimū & no-
uo matrimonio illustratū reduxit; de-
niq; seniori Thobix visum restituit.
Confecto iam itinere, Senior Tho-
bias sic ait suo filio. Quid quæso
fili huic sancto viro pro itineris
comitatu conferemus? Qui respon-
dit. Nescio quibus beneficia er-
ga nos collata dignè compensare pos-
simus; nam sanū me duxit, & eadem
incolumitate reduxit, pecunias ex-
quisiuit, illius causâ sanctissimam
feminam in matrimonium duxit, &
à dæmone & faucibus piscis ingentis
magnitudinis liberatū, præterea
visum tibi restituit, ac in omnibus
bonis ditauit; quibus aut qualibus
gratitudinis indicis illi persolue-
mus? Idèd pater mi oro ac obsecro,
vt ab ipso postulemus, an mediâ no-
strorum bonorum parte contentas
esse velit. Hec filius & parens inter
se tractabāt, beneficia accepta reco-
gnoscentes. At cum Angelus Ra-
phael, qui in itinere comitis perso-
nam gesserat, se illis manifestauit di-
cens, se esse vnum ex septuaginta spi-
ritibus Angelicis, qui continuè ad-
stant ante Dominum, ita stupuerūt,
tum personæ dignitatem consideran-
tes, tum etiam diuinam bonitatem

admirantes, vt triū horarū spatio praestupore quasi mortui sine vitalium operationum exercitio haerent. Itaque beneficia ab Angelo accepta considerantes, de compensatione tractabant, postquam verò Angelum cognouerunt, humi prostrati corda & animos, sacrificii laudum loco obtulerunt. O filii charissimi rogo vos, ac per viscera IESU CHRISTI instanter peto, vt mecum attentè vnū beneficium cum altero, & vnā personam cum alia conferatis. Nonne maius est à draconis infernalis dentibus, quàm ex piscis faucibus liberari? Nonne multò excellentius est, quòd mentis nostræ oculi aperiantur, vt Deum agnoscere possimus, quàm quòd Thobias seniori corporeus visus restituatur? Longè illustrius matrimonium est, quod inter nos & Deum contrahitur, vtpotè in hac vita exordium sumens, in alia perpetuò duraturā, quā illud inter Thobiam & Sararam olim celebratum, quod tandem alterius morte dissolutum fuit. Multò sanè maiora & praestantiora sunt gratiæ & gloriæ bona, quæ nobis Christus Dominus meruit, ac adeptus est, quàm caduca & momentanea, quæ ab Angelo Thobias concessa fuerunt. Si ergo illi sanctissimi viri vix aliquid condignum inueniebant, quo tantorum beneficiorum benefactori satisfacerent, & mediam suorum bonorum partem offerebant, quomodo, filii dilectissimi, interiora nostra

Deo non offerimus? Et si iunior Thobias suo comiti, quem tanquam famulum cōduxerat, omnia obsequia deberi existimavit, quia suæ fortunæ auctorem esse iudicavit; Quare nos omnium rerum auctorem ac supremum molitorem spernimus? voluptates ac alia huius mundi delectamenta sectamur? Si vterque Thobias dignitatem Angeli cognoscentes, à quo tot beneficia accepterant, præ admirationis magnitudine diu prostrati, quasi emortua corpora iacuerunt, quomodo, charissimi filii, spiritus aut vires nostræ non deficient, praestantiam ac magnitudinem personæ considerantes, per quā à dura dæmonis captiuitate, tot perpessis laboribus liberati sumus? Ille fuit Angelus: iste Angelorum Dominus & conditor; Ille vt Thobias benefaceret, aëreum corpus assumpsit, quod confecto iam itinere confestim euauit; iste non corpus aëreum, sed veram naturam humanam ex corpore & anima constantē, quam neque in vita, neque in morte dimisit: Ille sine labore breui temporis decursu Thobias relata beneficia cōtulit; iste triginta trium annorum spatio summos labores, ignominias, crucem, & acerbissimam mortem perpessus, nostram salutem operatus est. Ille, piscis fel vlturpans seniori Thobias visum restituit: iste autē fel hibens, atque propriam sanguinem effundens à peccatis emundauit, & nostræ

nostra ignorantia tenebris illuxit. Quæ cum ita sint, quod à tot malis liberati, & tot ac tantis bonis referri et dicati sumus, & hoc non alijs quàm Dei manibus, quæ olim totum uniuersum condiderunt, licet postea cruci affixæ fuerint, quomodo Redemptoris nostri amore non inflamamur, ac diebus & noctibus tam singulare beneficium non perpendimus? Quomodo tantis beneficiis, ac illorum benefactori ingrati existimus? Ad illius ergo pedes prostrati nostri animi gratitudinem ostendentes, cum Beatissima Virgine dicamus. *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Sic enim nostris cordibus ac animis Deum in hac vita per gratiam, & in alia per gloriam concipimus, quam mihi & vobis præstare dignetur IESVS CHRISTVS, Amen.

Sermo Sextus.

PRO SALVTATIONE
Angelica.

Elebramus, charissimi filij, illam diem felicissimam, in qua Dei nostri & antiquorum Patrum desideria impleta fuerunt, hodiè fortunatissima illa dies illuxit, in qua post paradisi lites antiquas, iam tot elapsis sæculis variis suppliciorum generibus inter mortales vindicatas,

illi duo, qui ita concertabant, Deus nempe & homo, amicabiliter conuenierunt, ac in Mariæ sanctiss. ytero æterno fœdere iuncti sunt. Ibi se inuicem salutârunt, atq; inter se animis, ac voluntate summo amore coherentes, manus porrexerunt, ac vinculo indissolubili & mutuis amplexibus amicitiam firmârunt, qui ita stricti fuerunt, vt Deus indissolubiler factus fuerit homo, & homo Deus, in quo cõsistit admirabile mysterium Incarnationis. De illo in præsentem celebritate acturi sumus, si prius adsit nobis gratia Spiritus Diuini; Dicamus. Ave Maria.

Missus est Angelus Gabriel, Luc. 1.

NOstra Mater Ecclesia hodierna luce Verbi Diuini Incarnationem celebrat, quæ festiuitas omnibus alijs, quæ de Christo in hac vita celebrantur, initium præbuit; Est enim omnium aliarum festiuitatum principium. Nam si Christi nostri Saluatoris natiuitas, & mors inter illius festa & nuptias computantur, ista tamen ex Verbi Diuini Incarnatione originem duxerunt, quare meritò festiuitas omnium festiuitatum Christi Domini, ex quibus suum amorem ostentavit, censeri debet. Hoc ante humanitatem assumptam variis modis à Deo manifestatum est, Cùm in forma humana nostro primo parenti, ini-

T 3

initio mundi locutus est, deinde cum singulis ferme diebus Abrahamum eueniebat, tertio in illa cōtinua brachiorum concertatione, quā per totam noctem cum seruo suo Iacob coluētauit: tandem in aliis diuersis apparitionibus, quibus in specie humana comparuit, apertē demonstrauit, quo desiderio erga hominem teneretur, vt homo factus suam Incarnationem, ac diuinum coniugium cum nostra natura celebraret. Est plāe Incarnatio Verbi Diuini omnium Diuinarum personarum præcipua celebrata ac festum iucundissimum. Imprimis festum est æterni Patris, vbi ipse suam magnitudinē ac potentiā manifestauit, non quidem turres & arces munitissimas euertens, neque muros fortissimos bombardis cōcutiens, aut cælorum rapidissimum uersum cohibens, sicut tempore Iosue accidisse fertur, vel riuos in sanguinem conuertens, spumantis maris vndas diuidens, nec gigantes interficiens, aut leonum vires & audaciam, vt alter Dauid superans. Non sic æterni Patris potentia & immensa magnitudo in hoc Incarnationis mysterio elucet, sed altiori & eminentiori quodam modo manifestatur, cum per illud inferni mētia & Luciferi munitissima fortalitia, ex quibus cruentum bellum hominibus infert, funditū euertantur, non quidem tormentorum materialium vi, sed solo virginis sacratissimæ consensu. Neque eti-

am hic in præstantissimo Incarnationis opere flumina in sanguinem conuersa fuere, quin potius Iustitia Diuina contra homines merito propter culpas indignata, in misericordiæ fluuias conuersa est; idēdē *Deus, qui olim vltionum Dominus vocabatur, psal. 93. modo pater misericordiarum, & Deus totius consolationis nuncupatur. 2. cor. 1.* Neq; omnipotentia Patris in quibuscunq; gigantibus deuincēdis, per hoc mysterium aperitur, sed in hoc præcipuē insinuat, quod Virgo quædam delicatissima ipsum Luciferū, opprobrium totius Israël, non materiali lapide fundā ac manibus proiecto, sed angulari lapide Christo Iesu suis visceribus contento deuicerit, ac illius caput contriuerit & comminuerit. Quæ veritas à principio mundi prænunciata fuit. *Ipsa conteret caput tuū, & tu insidiaberis calcaneo eius. Gen. 3.* Ex Christo enim tantas vires ac robur accepit Beatiss. Virgo, vt soleā tantum calceamentorum luciferi caput & ossa confregerit, Ex quo apertē constat Patrem æternum hic suam magnitudinem ac omnipotentiam manifestasse. Secundō: Incarnatio hæc Diuina non solum Patris, sed etiam Verbi Diuini festiuitas existit, quia in ipsa infinitum sapientiæ diuinæ pelagus aperitur, cum diuina sapientia vnicum ac singulare medium inuenerit, quo homo à suis peccatis redimeretur, & Deo ex toto rigore iustitiæ perfecta satisfactio fieret. *Omnia*

Beatissima Virginis.

151

in sapientia fecisti. Psal. 103. Consideravit Propheta Sanctus calorū & omnium aliarum creaturarū pulchritudinē, & in maximā admirationem raptus, relata verba protulit. *Omnia in sapientia fecisti.* Verum quomodo Deus in creaturarum productione suā sapientiā vsus fuit? Ad huius ponderationem mysterium quoddam diuinum accuratē investigandum est, quare videlicet Deus in prima molitione creaturarū omnes alias creaturas præter hominē, tam incommuni quā in particulari laudauerit. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant vaide bona. Vidit Deus lucē quod esset bona &c. Gen. 1.* Quare ergo pulcherrimam hominis creaturam non extulit? Nonne ad DEI imaginem & similitudinem effecta expressiori modo quā in aliæ creaturæ Dei bonitatem repræsentat? quomodo illius laudes præterit? Vt hoc mysterium aperiamus, reuocandū est in memoriam id quod insignis ille pictor Apelles in efformandis imaginibus obseruabat, cum enim imaginem aliquam depingeret, hac postea subscriptione notabat. *Apelles faciebat.* Quā indicabat, eam imaginem non ita perfectē depictam fuisse, quin alia perfectior delineari posset. Accidit tamen vt quadam die pulcherrimam Mineruæ imaginem, omnibus suis numeris absolutam depinxerit, cui suo iudicio nihil deerat ex his, quæ ad artis perfectionem spectant, & eam hac sub-

scriptiōe notauit. *Apelles fecit; Quo modo loquendi imaginis à se depictæ absolutam perfectionem, cui nihil superaddi posset, ostendit.* Sic ergo pictor ille diuinus omnes creaturas à se perfectē productas conspiciens, cum nihil illis deesse animaduerneret, laudibus extulit: omnes enim diuinis oculis placuerunt, hominem tamen, etiamsi ad imaginem Dei pulcherrimē efformatum, non laudavit, quia pulcherrimi quidam colores ac lineæ præstantissimæ deerant, quibus humana natura mirum in modum extollenda & exornanda erat, personalitas nempe Diuina & hypostatica vniō; idē in prima rerum productione, non ita diuinis oculis placuit, licet enim homo bonus esset, & in gratia constitutus, comparatiuē tamen ad ea, quæ superuentura erant, imperfecta quædam imago videbatur. At postquam Verbum Diuinum nostram naturam assumpsit, non per irrisionem, sed secundum veritatem, à sanctis. Trinitate dici potest. *Eccē Adam quasi vnus ex nobis factus est. Genes. cap. 3.* Verbum enim Diuinum, quod vna ex sanctis. Trinitatis personis existit, factum fuit homo, & homo Deus, tunc Beatissima Virgo Dei nomine hanc pulcherrimā hominis creaturam, ea subscriptione notauit, quā maxima illi perfectio indicaretur. *Fecit potentiam in brachio suo. Luc. 1.*

Opti-

Optimè ergo Propheta David diuina opera, & præcipuè mysterium incarnationis, quod est inter illa præstantissimum, in sapientia erecta fuisse asseuerat. *Omnia in sapientia fecisti vt sup.* Et ideo incarnationis mysterium festiuitas quædam est Verbi Diuini, cui peculiariter attribuitur. Est etiam peculiaris spiritus sancti festiuitas, quia modò post Verbi Diuini incarnationem aditus conspicuè patet, vt spiritus sancti dona omnibus creaturis comunicentur ac manifestentur. Ante huius mysterii celebrationem prædicta dona compressa quasi & detenta erant, ita vt difficulter ad nos deriuari possent, ad eum fermè modum, quo, si in medio fluminis murus extrueretur, aquæ ulterius progredi non possent, sed ibi detinerentur, quovsq; impedimentum de medio tolleretur: Ita igitur considerandum est, quòd nostra peccata tanquam validissimus murus misericordiam diuinam, Dei auxilia ac spiritus sancti dona impediabant, ne ad nos ex cælesti patria descenderent, vt ipse Spiritus Sanctus per Elaiam testatur. *Iniquitates vestra diuiserunt inter vos & Deum vestrum. Cap. 59.* At postquam Verbum Diuinum ex purissimis; Mariæ Sanctiss, visceribus nostram humanitatem assumpsit, omnia impedimenta ablata fuerunt, & peccatorum murus demolitus ac de vastatus fuit, vt mediâ assupta humanitate, per quam omnia bona di-

uina ad nos deriuantur, dona ac charismata diuina sine vilo impedimento comunicentur. Quæ omnia indicat Apostolus Paulus his verbis. *Qui fecit vtraq; vnū, & medium parietem soluens, inimicitias in carne sua, vt duos cõdat in semetipso. Eph. 2.* Modò ergo peccati viribus destructis, quibus dona diuina detinebantur. *Fluminis impetus latificat civitatē Dei; ps. 45.* idèd incarnatio Verbi Diuini peculiariter quodã titulo censenda est Spiritus Sancti festiuitas, & non solum illius, sed Patris æterni, ac Verbi Diuini, & consequenter totius sanctissimæ Trinitatis, quod accuratè perstrinxit Propheta David, sic dicens. *Accedit homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. psal. 63.* Ac si apertius diceret. Natura nostra humana ad cor altum, id est, Verbum; Diuinum per substantialem vnionem accedit, & exaltabitur Deus; Et congruè sanè per cor Verbum Diuinum indicatur; Nam sicut cor in medio animalis corpore situm est: ita Verbum Diuinum inter Patrem & Spiritum Sanctum medium locum sibi vendicat. Dicit ergò Propheta sanctus. *Cum nostra natura ad cor altum, id est, Verbum Diuinum accesserit. Exaltabitur Deus. vt sup.* Hoc est, magnificabitur Deus & illius magnitudo supra modum extolletur, quia Omnipotentia Patris, & Sapientia filij, ac auxilia & Spiritus Sancti dona splendidissimè micabunt. Ne-
que

quæ solùm Diuinarum personarum
festiuitas est, sed etiam Angelorum,
quia eorum ciuitas, in qua conditi
fuerunt, nempe palatia cælestia, pro-
pter dæmonis superbiam fermè de-
solata fuit, illius muri ita demoliti
& omnia ita deuastata fuerunt, vt ad
horum reædificationem Angeli bo-
ni, qui remanserunt non sufficerent,
ided necessarium fuit, vt ad illius ci-
uitatis nouam structuram; homines
pro colonis assumerentur, qui iam
Angelorū conciuēs, & domestici Dei
existunt. Hoc Propheta Dauid post
suorum peccatorum detestationē ac
dolorem cōtinuis lachrymis & suspi-
riis indicans, sic aiebat. *Benigne fac
in bona voluntate tua syon, vt adificen-
tur muri Hierusalem Psal. 50.* quibus
verbis mysteriū incarnationis à Deo
postulauit, vt Angeli etiam hac festi-
uitate potirentur propter Cælestis
Hierusalem nouam reparationem,
& quia nulla iustorum merita tan-
tum mysterium obtinere poterant,
ided dicit *Benigne fac Domine in bona
voluntate tua syon, vt adificentur mu-
ri Hierusalem.* Quia hæc noua re-
stauratio non Iustorum meritis, sed
ex diuina benignitate efficienda
est, quod etiam insinuauit Paulus ad
Titum *Apparuit benignitas & huma-
nitas saluatoris nostri Dei &c. cap. 3.* Et
Sanctus Ioannes hanc nouam cæ-
lestis patriæ reparationem apertè in-
dicauit in suis reuelationibus, cū
ait, se nouū cælum intuitum fuisse.

Vidicælum novum &c. Apoc. 21. Id est
renouatū & restauratum; quia cū
antea superbiā luciferi & Angelo-
rum qui ceciderunt, fermè destru-
ctum fuisset, & deinde Verbi Diuini
incarnatione nouiter recuperatum,
& ad antiquum splendorem redactū,
ided dicit se nouum cælum sanguine
agni reædificatum aspexisse. Nonne
posset Deus cælestis patriæ ruinas,
naturam Angelicam assumens re-
parare? Quare nostram ad illius re-
stauracionem sibi vniuit? Potuit sa-
nè Verbum Diuinum naturam An-
gelicam assumere, sed noluit, nec suę
iustitię conueniebat, vt naturam An-
gelicam, & non humanam repararet,
cuius, licet plures rationes adducere
possem, vnā tantum proferam, quę
vestro captui accomdata erit, Ange-
lus enim cū peccauit, non ex fragi-
litate naturæ, aut deceptus, sed ex so-
la nequitia suū cōditorem offendit;
homo verò à dæmone persuasus ac
deceptus fuit, & consequenter illius
peccatum aliquo modo ex ignoran-
tia originem duxit, ided si peccatum
aliquod condonandum erat, magis
iustitiæ diuinæ congruebat, vt pec-
catum ex ignorantia & deceptione
ortum, remitteretur. Vobiscū loquor
Charissimi filii, & pervicera mise-
ricordiæ Dei nostri instanter rogo,
vt diligenter vestram salutem opere-
mini, neq; enim in Dianæ syluis aut
Ægypti solitudine versamini, sed in-
ter Catholicos, vbi toties ea, quæ ad

V

vestram

vestram salutem necessaria sunt, prædicantur, & vitia reprehenduntur, nullus ex horum ignorantia coram Deo excusari potest, vestra ergo peccata potius ex malitia & mera iniquitate, quàm ex deceptione oriuntur, & consequenter Angelorū potius, quæ irremissibilia fuerūt, quàm hominū peccata propius accedunt, *Voluntarie enim nobis peccantibus, post acceptā notitiam veritatis, iam non relinquuntur hostia pro peccato. Heb. 10.* Cū ergo primi Angeli peccatum ex sola pertinacia voluntatis ortum fuerit, magis diuinæ æquitati congruebat, vt hominis peccatū, vtpote persuasione, precibus ac ignorantia causatum, liberaliter remitteretur, quàm Angelorum. Et ita hæc Incarnationis celebritas Angelorum etiam festiuitas fuit, cū ad restaurationem supernarum sedium pro locis destinati fuerint. Quare si hæc solemnitas spiritibus Angelicis peculiari ratione competat, iustum ac conueniens planè fuit, vt vnus ex præcipuis aulae cælestis in tanti mysterii prænuncium in hæc terrarum sola descenderet, *Missus est Angelus Gabriel &c. Luca 1.* Nostræ etiam naturæ iucundissima festiuitas est ineffabile Incarnationis mysterium; quia ex vniōe ad Verbum Diuinum ad supremā dignitatē euecta est, cū in eadē persona Verbi Diuini indissolubili vinculo subsistat eadem subsistentiā & existentia, quā verbum subsistit

& existit; illa ergo natura, quæ antea despecta & abiecta erat, cui Deus olim per irrisionem sic loquutus est. *Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est.* Modò verò non per ironiam, sed verè illi dici potest. *Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est:* natura enim humana, quæ antea Angelis inferior erat, vt Propheta David asseruit. *Minuisti eū paulò minùs ab Angelis Psal. 8.* modò tanquam superior ipsis dominari potest, imò eis tanquam seruis ac ministris vti. Attendatis quæso, charissimi auditores, & prædicta ex factis litteris apertè confirmata perspicietis, Sanctus Propheta Esaias 6, cap. suæ prophetiæ, Deum intuitus est excelsæ gloriæ ac maiestatis throno insidentem, *Vidi Dominum sedentem super solum excelsum & eleuatum:* & plena erat domus à maiestate eius: & ea qua sub ipso erant replebant templum. *Seraphim stabant super illud: Sex ala vni, & sex ala alteri: & duabus velabant faciem eius, & duabus volabant.* Hic iuxta communem sanctorū Patrum intelligentiam diuinitas & humanitas Verbi Diuini, ac simul mysterium Incarnationis Esaiæ demonstratū fuit: quia per Dei faciē, quam Seraphim operiebant, diuinitas intelligitur, per pedes autem illius humanitas interpretanda est. Quid igitur Seraphim super thronum Diuinæ ai Maiestatis constituti manifestabant? Nihil aliud nisi mysterium paulò antè insinuatū, indicant enim

nim se nostræ humanitatis seruos ac ministros esse, quod hoc exemplo intelligetis. Cùm aliquis præclarus Dominus per scalæ gradus descendit, illi, qui à tergo famulantur, etiam si altiorem scalæ locum obtineant, famuli tamen & illius serui existunt: Sic ergò Verbum Diuinum, cui vtraque natura vnita est, ex throno Diuinæ Maiestatis ad aulã virginalẽ Mariæ sanctiss. per Patriarchas, Reges, Prophetas &c. descendens, ac Angelis, tâquam ministris comitatum, qui illi inseruiunt, concipere debetis. *Seraphim stabant super illud.* Idem spiritus Angelici superiorem locum seruabant, non quidem in superioritatis, sed in famulatus & ministerii signum. O maxima hominis excellentia! Odignitas inaudita! cui Angeli tanquam ministri ac serui famulantur. Meritò ergò affirmari potest, Verbi Diuini Incarnationem solemnitatem ac festiuitatem iucundissimam nostræ humanitatis extitisse, cùm ex illa ad tam præstantissimum **E S S E**, quale est diuinum, ascenderit, ac post se tanquam famulos & seruos, supremos spiritus Angelicos reliquerit, quin & illius consensu tantũ mysterium ad vltimam perfectionem, Archangelo Gabriele prænuncio deductum fuerit. *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Luc. 1.* Fuit etiam Beatiss. Mariæ festum solemnissimum, quia in Verbi Diuini Incarnatione, cœlestibus donis ac di-

uitiis impleta fuit. Licet enim in sua conceptione gratiã sanctificationis iuxta mensuram suarum dignitatum pulcherrimè decorata fuerit, vtpotè quæ mater Dei, Æterni Patris filia, & Spiritus Diuini sponsa futura erat: valdè tamen credibile est & ferè certum, quòd in sui filii ineffabili Incarnatione, maiora & abundantiora gratiæ beneficia liberaliter accepit, neq; enim absque mysterio Archangelus Beatissimæ Virginis dixit. *Spiritus sanctus superueniet in te. Luc. 1.* Ac si apertiùs illi diceret. Ante Incarnationem spiritus sanctus per gratiã & dona supernaturalia tâ in cõceptione, quàm in tua miraculosa natiuitate, quã ex matre sterili genita es, in te descendit; tum etiã in tua sanctif. præsentatione, ac demũ in vniuerso vitæ decursu, quo peculiarib⁹ gratiis, priuilegiis ac favoribus decorata fuisti, sed hæc omnia simplici quasi Spiritus Diuini aduentu effecta fuerunt, modò verò *Spiritus sanctus superueniet in te.* Id est, non tantũ adueniet sicut antea, sed etiam ad modum inundationis superueniet. Quia Nilus ille diuinus in septem flumina, nempe in septem Spiritus Sancti dona diuisus, in te superueniens, gratiæ suæ perlucidas ac crySTALLINAS aquas inundatione quadam mirabili in tuam sanctissimam animã diffundet, idè te tanquam omnium nostram Reginam, ac supremam Imperatricem adoro, ac veneror, & de suprema ma-

tris Dei dignitate gratulor; consensum ergo circa mysterium Incarnationis præbeas, vniuersa enim curia cœlestis & omnes creaturæ expectât, vt tandem tua & sanctissimæ Trinitatis, & omnium creaturarum festiuitas ad reparationem tam hominû, quàm Angelorum celebretur. Tandem Incarnatio Verbi Diuini celebris omnium creaturarum festiuitas existit, quia omnes creaturæ per hoc mysterium aliquo modo reparatæ & redemptæ fuerunt. Homo enim compendii quoddam est omnium creaturarum, in quo earum perfectiones continentur, ideo aliqui, mundi miraculum appellârunt, seu microcosmos, quod breuem mundum significat. Non raro contingere solet, vt recreationis gratiâ viridarum aliquod omni florum genere pulcherrimè variatum ingredienti, vbi hîc viola, ibi gariophilati flores, alibi rosæ & albescentia lilia reperiuntur, ex illis omnibus fasciculum conficiatis, qui odore ex floribus enato omnium animos delectat ac recreat; sic ergo Deus in prima rerum omnium creatione, hoc vniuersum tanquam iucundissimum recreationis hortum molitus est, quem variis creaturarum generibus, tanquam pulcherrimis floribus distinxit. Hîc naturam Angelicam sine discursu intelligentem, ibi rationalem per discursum ratiocinantem, alibi corpora cœlestia summo ingenio & artificio elaborata in-

uenies; præterea ex omnibus his creaturis hortulanus ille diuinus in productione hominis elegantissimum fasciculû confecit, in homine enim aliarum creaturarum perfectiones deposuit. Nam cum Angelis intelligit, cum animalibus vitâ sensitiuâ præditus est, cum plantis & arboribus cœlestibus & aliis inanimatis corporeâ mole viget; quare eò ipso quod humana nostra natura in hoc mysterio reparatur, aliæ etiam creaturæ aliquo modo restaurantur, & ad supremam dignitatem euehuntur, *Homo quippè est omnis creatura, inquit Gregorius.* Præterea manifestum est omnes creaturas Verbi Diuini Incarnatione nouo modo illustrari & condecorari: ipsa ad completam & adæquatam vniuersi perfectionem necessaria erat, sine qua novus essendi modus illi deesset, & consequenter maximum decus & ornamentum vniuersi. Ad cuius expositionem pendendû est, quod intra humanam naturam vnus ex illius linea, nempe noster primus parens, sine patre ac matre ex immediata Dei productione ortus fuit; Eva verò sine matre ex costa Adæ producta, ceteri ex patre ac matre procreantur: Ad perfectionem tamen vniuersi alius quartus essendi modus desiderabatur, vt scilicet aliquis ad nostrâ profapiam spectans, ex matre & sine patre generaretur, & hoc in ineffabili Incarnationis

onis mysterio effectum est; humanitas enim nostri Saluatoris, licet ex purissimo Mariæ sanctissime sanguine efformata fuerit, non tamen ex virili semine, sed mistico spiramine procreata fuit. Ex hoc ergo mirabili ac planè diuino Sacramento perfecta & sublimata humana natura, omnes aliæ creaturæ perficiuntur & miro modo condecorantur. Alium etiam modum inuenio, quo nostra natura cõdecorata est, & consequenter totum etiam vniuersum: substantia enim connaturaliter non est sine propria subsistentia, per illam sibi & non alteri innititur, accidens verò non sibi, sed alteri inhæret, idè accidentiã in Sacramento Eucharistiæ supernaturaliter ac miraculosè existit, cùm connaturalis modus existendi per vnionem & inhæsiõnem ad subiectum illis desit; congruebat ergò vt etiam diuina bonitas, cum substantia quoad connaturalem subsistendi modum dispensaret, nè in se, sed in diuina Verbi persona subsisteret, vt diuina subsistentiã exornata, non solum ipsa, sed vniuersæ creaturæ inestimabili quadã dignitate ad supremum honoris fastigiũ eueherentur. Vnde colligitur ineffabile mysterium Incarnationis non solum festiuitatem esse totius Trinitatis, Angelorum, Beatiss. Virginis, & nostræ humanitatis, sed etiam totius vniuersi. Omnes igitur creaturæ omnipotens ac piissime Deus tuam benignitatẽ

& misericordiam extollant, cùm illis omnibus tam supremum beneficium contuleris, Cherubim ac Seraphim, & omnes spiritus Angelici incessanter maximas & immortales gratias agant; corpora etiam celestia vniformi & continuo motu, Sol & Luna ac ceteri planetæ diuino splendore micantes, tuum sanctissimum nomen laudent ac benedicant. Aquæ etiam quæ super cælos sunt, & cætera elementa, nubes, & aurora matutina, cùm suæ lucis radios in totum vniuersum diffundit. Omnia tãdem animalia, etiam illa, quæ in obscurissimis cauernis latitant, & auiculæ garritu suauissimo concinentes, ac aëra concrepantes, pro tanto beneficio debita obsequia præstent, & infinitas gratias reddant. Et vos charissimi filii, pro quibus specialiter tantum mysterium celebratum est, animorum gratitudinem, vestræ vitæ ac morum reformatione, prompto ac hilari animo ostendatis, vt sic Deus alia beneficia ad vestram salutem pertinentia concedat, in hac vita gratiã concedens, & in futura gloriam,

quam mihi & vobis præstare dignetur IESUS
CHRISTUS,
Amen.

* * * *
* * * *
* * * *